

Міністерство освіти і науки України  
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**Т. О. Ворона, А. Ю. Корягіна**

**Методичні вказівки**  
**щодо поповнення лексичного запасу студентів**  
**шляхом використання комп'ютерних програм**

Випуск 343



Миколаїв – 2021

УДК 378.016:[811:004.738.5](076)  
В 75

*Рекомендовано до друку вченою радою Чорноморського національного університету імені Петра Могили (витяг з протоколу № 4 від 13 травня 2021 р.).*

**Рецензенти:**

**Чередниченко В. П.** – доктор філософії в галузі гуманітарних наук, старший викладач кафедри германської філології та перекладу Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

**В 75**

**Ворона Т. О., Корягіна А. Ю.** Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм : методичні вказівки / Т. О. Ворона, А. Ю. Корягіна. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 72 с. – (Методична серія ; вип. 343).

Завдяки всесвітній мережі можна отримати доступ до багатьох мобільних додатків, комп'ютерних програм та вебсайтів. Вони допомагають зробити процес навчання сучасним, ефективним та різноманітним. Величезний навчальний потенціал мобільних пристроїв та технологій допоможе перейти до нових навчальних моделей за умови їх належної інтеграції. У цих методичних розробках наведені приклади численних Інтернет-ресурсів та програм, якими можна безкоштовно користуватися з метою вивчення іноземних мов, а також наведені рекомендації для викладачів з метою правильної організації навчання з використанням мобільних додатків.

УДК 378.016:[811:004.738.5](076)

© Ворона Т. О., Корягіна А. Ю., 2021  
© ЧНУ ім. Петра Могили, 2021

ISSN 1811-492X

# ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	4
<b>I. ЗМІСТ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ</b> .....	7
1.1. Роль інформаційних технологій у процесі навчання .....	7
1.2. M-LEARNING в концепції сучасної освіти .....	9
1.3. Формування самоосвітньої компетентності студентів ЗВО .....	13
1.4. Використання мобільного телефону для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови .....	15
1.5. Викладання іноземної мови шляхом створення груп у соціальних мережах .....	22
1.6. Особливості реалізації кейс-методу в рамках мобільного навчання .....	24
<b>II. РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</b> .....	31
2.1. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд викладачів та студентів .....	31
2.2. Електронні ресурси як засіб поповнення словникового запасу студентів .....	36
2.3. Мобільні додатки .....	50
2.4. Рекомендації викладачам для організації навчання за допомогою мобільних додатків .....	62
2.5. Переваги та недоліки .....	62
<b>ВИСНОВКИ</b> .....	65
<b>Список використаних джерел</b> .....	67

## ВСТУП

На появу комп'ютера як обчислювальної машини чекали дуже довго представники найрізноманітніших сфер. Спершу комп'ютер розглядався як інструмент, який покликаний розширити інтелектуальні можливості вченого. Інформаційні технології перевершили найсміливіші очікування. Комп'ютер став для багатьох користувачів робочим інструментом, посередником у процесі комунікації і гідом у віртуальній реальності.

**Актуальність** цієї теми обумовлюється тим, що сьогодні комп'ютер став невід'ємною частиною нашого життя. А самоосвіта в області іноземних мов стає необхідною складовою як особистого, так і професійного вдосконалення кожної сучасної людини. Саме тому питання вивчення іноземних мов шляхом використання комп'ютерних програм та додатків варте уваги та дослідження.

Безперервно прогресуючі в технічному розвитку комп'ютерні програми досить швидко привернули до себе увагу сучасних педагогів, методистів, викладачів-практиків (Дичківська І. М., Коваль Т. І., Петрик А., Плугатарьова О. І., Пометун О. І., Дж. Баста, Г. Сміт, Дж. Тракслер), які розглядали у своїх роботах проблеми розробки та впровадження інформаційних технологій під час вивчення іноземної мови. Таким чином, реформування освіти та впровадження інформаційних технологій у практику вивчення іноземної мови слід розглядати як найважливішу умову інтелектуального, творчого і морального розвитку студента.

Для розширення словникового запасу сервіси Google Play і App Store рекомендують мобільні додатки інформаційно-розважального та довідкового змісту. Серед них представлені в електронному вигляді словники і довідники; електронні книги; додатки, націлені на впізнавання і запам'ятовування значень слів і перевірку об'єму словникового запасу; численні лінгвістичні ігри та інше.

**Метою** нашої праці є розробка методичних вказівок щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм. Основними поставленими перед нами **завданнями** були:

- 1) визначити особливості «мобільного навчання»;
- 2) дослідити стан використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків викладачами (для проведення чи підготовки до занять) і студентами (для вивчення іноземної мови в рамках університетської програми чи самостійно);
- 3) розглянути застосування мобільних телефонів у комунікативному ключі (говоріння та письмо);

4) описати можливості використання мобільних пристроїв у навчанні читання й аудіювання;

5) навести приклади реалізації мобільного навчання на заняттях з іноземної мови;

6) описати доступні безкоштовні програми, сайти та додатки для вивчення німецької мови.

**Об'єктом** дослідження постають комп'ютерні програми, матеріали інтернет-сайтів та мобільні додатки.

**Предметом** дослідження стали особливості їх застосування у процесі вивчення іноземних мов та поповнення лексичного запасу студентів.

**Матеріалом дослідження** стали результати двох проведених у форматі Google-форми опитування (1. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд викладача. 2. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд студента); комп'ютерні програми, інтернет-сайти та додатки для вивчення іноземної мови.

**Теоретичне значення** рекомендацій полягає в дослідженні особливостей використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків викладачами і студентами, застосування мобільних телефонів у комунікативному ключі. Теоретична цінність цих рекомендацій доповнюється також тим, що в них наводиться список додатків для вивчення іноземних мов.

**Практичне значення** роботи визначається можливістю використання теоретичних положень, фактичного матеріалу та висновків розробки, а також розробкою конкретних моделей вправ із застосування технологій мобільного навчання.

**Апробація роботи.** Основні аспекти і результати дослідження висвітлено в 3 статтях та доповіді на міжнародній науково-практичній конференції «Ольвійський форум – 2019»:

1. Ворона Т. О., Корягіна А. Ю. Використання мобільного телефону для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови / Т. О. Ворона, А. Ю. Корягіна // Закарпатські філологічні студії. – Ужгородський національний університет. – Вип. 8. – Т. 1. – Ужгород, 2019. – С. 57–66. Режим доступу: [http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/8/part\\_2/13.pdf](http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/8/part_2/13.pdf).

2. Корягіна А. Ю. Викладання іноземної мови шляхом створення груп у соціальних мережах / А. Ю. Корягіна // XIII міжнар. наук. конф. 6-9 червня 2019 р., м. Миколаїв : тези доп. : Мовно-культурна політика / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2016. – С. 106–108.

3. Корягіна А. Ю. Впровадження мобільних телефонів у практику викладання іноземної мови / А. Ю. Корягіна // Новітня філологія : наук.-метод. журн. / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2018. – № 54. – С. 171–179.

4. Корягіна А. Ю. Особливості реалізації кейс-методу у дистанційному навчанні іноземній мові. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2020. – № 75. – С. 11–15.

# I. ЗМІСТ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

## 1.1. Роль інформаційних технологій у процесі навчання

У ХХІ столітті роль інформаційних технологій у житті людей неймовірна. Сучасне суспільство запустило процес інформатизації, що має на меті доступність до джерел інформації, проникнення інформаційних технологій у виробничі, наукові, суспільні сфери, а також високий рівень інформаційного обслуговування. Процеси, що відбуваються саме у зв'язку з інформатизацією суспільства, сприяють як прискоренню науково-технічного прогресу, інтелектуалізації всіх видів людської діяльності, включаючи навчання, так і створенню принципово нового інформаційного середовища соціуму, що забезпечує розвиток інтелектуального та творчого потенціалу людини. Інформатизація освіти є системою методів, процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, поширення і використання інформації в інтересах її споживачів. Мета інформатизації полягає в глобальній інтенсифікації інтелектуальної діяльності шляхом використання комп'ютерних і телекомунікаційних інформаційних технологій (ІТ).

ІТ надають можливість:

- раціонально організувати пізнавальну діяльність студентів у процесі навчання;
- робити навчання більш ефективним, залучаючи сприйняття студента в мультимедійний контекст і озброюючи інтелект новим концептуальним інструментарієм;
- створити відкриту систему освіти, що забезпечує кожному індивіду власну траєкторію навчання;
- залучити до процесу активного навчання категорії дітей, що відрізняються здібностями і стилем навчання;
- використовувати специфічні властивості комп'ютера задля індивідуалізації навчального процесу;
- інтенсифікувати всі ступені навчально-виховного процесу.

Основна освітня цінність ІТ полягає в тому, що вони дозволяють створити мультисенсорне інтерактивне середовище навчання з майже необмеженими потенційними можливостями.

Науково-технічний прогрес обумовив швидку змінюваність застосовуваних у різних сферах технологій. В умовах модернізації освіти все більше послідовників знаходить ідею посилення самостійного творчого мислення учнів, їх особистісної орієнтації, посилення

діяльній компоненті в освіті. Важливу роль у забезпеченні ефективності освітнього процесу грає його активізація, заснована на використанні нових інформаційно-педагогічних технологій. Функції комп'ютера як навчального інструмента засновані на його можливостях точної реєстрації фактів, зберігання і передачі великого обсягу інформації, угруповання і статистичної обробки даних. Це дозволяє застосовувати його для оптимізації управління навчанням, підвищення ефективності і об'єктивності навчального процесу.

У вітчизняних і зарубіжних виданнях комп'ютеризація навчального процесу (НП) розглядається як один з актуальних факторів організації навчання та вивчення того чи іншого предмета. Новітні інформаційні технології дозволяють активніше використовувати науковий та освітній потенціал провідних університетів та інститутів, залучати найкращих викладачів до створення курсів дистанційного навчання, розширювати аудиторію студентів.

Незважаючи на те, що існує багатий досвід в області комп'ютерного навчання, багато викладачів з обережністю ставляться до можливості застосування комп'ютерних засобів навчання. Також необхідно зазначити, що процес комп'ютеризації навчання та впровадження інформаційної технології в навчання досить складний і вимагає глибокого осмислення.

Відносно студента комп'ютер може виконувати різноманітні функції, виступаючи в ролі викладача, експерта, партнера, інструмента діяльності.

Студенти можуть застосовувати ПК відповідно до своїх індивідуальних потреб на різних етапах навчання. Завдяки можливостям реалізації функцій викладача, комп'ютер часто використовується в процесі самостійної і домашньої роботи студентів, в ході автономного вивчення мови, з метою заповнення прогалин у знаннях студентам, котрі відстають. У цій ситуації використовуються тренувальні та навчальні комп'ютерні програми, спеціально створювані в навчальних цілях. Можна сказати, що комп'ютер з «вчителя» перетворюється в активного помічника викладача. Отже, участь в процесі навчання одночасно педагога і комп'ютера значно покращує якість освіти. Використання запропонованої методики активізує процес викладання, підвищує інтерес студентів до досліджуваної дисципліни і ефективність навчального процесу, дозволяє досягти більшої глибини розуміння навчального матеріалу. З одного боку, співпраця викладача і комп'ютера робить навчальну дисципліну більш доступною для розуміння різними категоріями студентів, покращує якість її засвоєння. З іншого, – пред'являє більш високі вимоги до рівня підготовки викладача і його



кваліфікації, який повинен вже не тільки володіти традиційними методиками викладання, а й вміти модернізувати їх відповідно до специфіки учнів, використовуючи сучасні досягнення науки і техніки.

Мобільне навчання – це нова технологія у навчанні, яка базується на застосуванні сучасних мобільних засобів. Воно тісно пов'язане з навчальною мобільністю в тому сенсі, що студенти повинні мати можливість навчатися без часових чи просторових обмежень. Використання новітніх мобільних технологій відкриває перспективи для навчання. Наприклад, для тих, хто живе у віддалених місцях чи ізольовано. Мобільне навчання є загальною тенденцією інтенсифікації життя в інформаційному суспільстві.

## **1.2. M-LEARNING в концепції сучасної освіти**

Термін «мобільне навчання» (m-learning) з'явився більш ніж десять років тому, і більшість його трактувань ґрунтувалося на технологічних особливостях переносних пристроїв і дидактичних можливостях їх використання в навчанні. Найбільшу актуальність термін отримав після 2008 року з початку активного розвитку ринку смартфонів і виходу у 2010 році принципово нового пристрою – інтернет-планшета iPad фірми Apple. Відмінною особливістю інтернет-планшетів стали невисока вартість, використання спеціалізованих операційних систем (iOS, Android), можливість виходу в Інтернет за допомогою різних модулів і роботи з популярними хмарними сервісами. Завдяки цьому подібні пристрої швидко завоювали популярність і в останні роки зберігають позитивну динаміку зростання продажів на ринку мобільних технологій. При цьому зростання обчислювальної потужності мобільних процесорів і впровадження новітніх систем бездротового зв'язку (3G, 4G) дозволили значно розширити функціонал планшетних комп'ютерів і смартфонів, забезпечуючи практично всі інформаційні потреби власників таких пристроїв.

Сьогодні мобільні пристрої мають потужність, яку можна порівняти з настільними системами, і дозволяють сповна користуватися не тільки комунікаційними можливостями, а й мультимедіа, 3D-графічними додатками. Більш того, з'явився клас пристроїв, що працюють на операційній системі Windows, які дозволяють виключити ряд обмежень, властивих спеціалізованим операційним системам. При цьому спостерігається збільшення частки пристроїв з ОС Android і зниження з ОС iOS, що пов'язано в основному з активним поширенням недорогих пристроїв з невеликою діагоналлю екрану, а частка пристроїв з ОС

Windows зростає незначними темпами, на що впливають поки дещо висока вартість і не дуже висока популярність подібних пристроїв. Так чи інакше мобільні технології динамічно розвиваються в ІТ-індустрії. Тому мобільне навчання зараз є не просто однією з технологій електронного навчання, а являє собою відокремлену форму, засновану на доступі до різних освітніх ресурсів і організації комунікативної взаємодії в освітньому середовищі. Це, у свою чергу, змінює способи подачі матеріалу і призводить до появи нових форм пізнання, що робить навчання актуальним, повним і персоналізованим («just-in-time, just enough, and just-for-me»). Це і відрізняє мобільне навчання від електронного, де на першому місці стоять дидактичні принципи інтерактивності, модульності, мультимедійності, і дозволяє говорити про нього як про нову форму навчання, яка з часом посяде місце існуючих.

У 2010 році Інститут інформаційних технологій в навчанні при ЮНЕСКО опублікував документ «Мобільне навчання для якісної освіти і соціального включення», в якому зазначалася необхідність аналізу можливостей мобільних засобів зв'язку для оптимізації викладання іноземних мов у молодіжному середовищі через надзвичайну популярність цих девайсів. За кордоном дослідження в області мобільного навчання проводяться досить активно починаючи з 2002 року, коли став утворюватися цілий ряд груп і проєктів, що займаються дослідженнями дидактичних можливостей мобільних пристроїв.

На основі проведених досліджень можна навести багато прикладів успішних програм, методик навчання та інтеграції мобільного навчання в традиційне і дистанційне навчання. Наприклад, в рамках проєкту MoLeNET ще в 2008–2009 роках розроблялися шляхи оптимізації викладання дисциплін за допомогою SMS-тестів та ігрових і навчальних програм. У результаті проведених досліджень і опитувань викладачів 72 % з них підтвердили якісні зміни в освітньому процесі, понад 90 % вказали, що навчальний процес став більш цікавим, мотивованим і персоналізованим, 80 % відзначили підвищення власного рівня компетенцій у професійній і ІКТ-сферах, а 94 % повідомили про свою готовність використовувати мобільні технології у своїй роботі в майбутньому.

З урахуванням тих технологічних змін, які відбулися за останні роки і плануються в майбутньому, мобільні технології сьогодні можуть з успіхом застосовуватися на різних рівнях освіти, особливо таких, як самоосвіта, шкільне, вузівське, дистанційне і корпоративне навчання. Крім стандартних комунікативних функцій, вони мають цілу

## ***Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм***

---

низку переваг, які можуть з успіхом застосовуватися в освітній діяльності.

Сюди варто віднести:

- швидкий доступ до ресурсів мережі Інтернет, довідковим і навчальними посібниками, програмного забезпечення;
- постійний зв'язок з навчальним товариством і викладачем як в офлайн, так і онлайн-режимах на основі популярних сервісів, таких як Skype, вебінари та ін.;
- роботу в звичному і комфортному середовищі, вмотивованість у разі звернення до неї;
- організацію групової діяльності на основі хмарних сервісів, спільної роботи з документами, менеджерів проєктів;
- організацію самостійної роботи;
- доставку і перегляд навчального контенту, в тому числі мультимедіа, інтерактивних навчальних програм і тренажерів;
- діагностику і облік індивідуальних особливостей учнів, створення особистого освітнього простору;
- використання можливостей доповненої реальності й ігрових освітніх проєктів;
- використання додаткових можливостей пристроїв, таких як різного роду датчики для дослідницької та освітньої діяльності, розробки нових інтерфейсних рішень, способів взаємодії з віртуальним середовищем;
- розвиток компетенцій до безперервного навчання;
- підвищення кваліфікації без відриву від основного роду діяльності.

Однак впровадження мобільного навчання потребує врахування цілого ряду факторів, які можуть негативно вплинути на організацію та ефективність реалізації такого виду навчання. Сюди відносяться як технологічні особливості мобільних пристроїв, так і проблеми організаційно-методичного характеру.

До проблем організаційно-методичного характеру можна віднести недолік навчальних програм і ресурсів для покриття потреб всіх рівнів освіти, навіть не дивлячись на величезну кількість освітніх програм, що випускаються щороку різними розробниками програмного забезпечення. Сюди слід віднести відсутність і єдиного стандарту для мобільних освітніх ресурсів, і навчання на їх основі. Далеко не кожен освітній ресурс має підтримку того ж SCORM, крім цього, впровадження цього стандарту можливо далеко не в усі мобільні додатки, що не дозволяє враховувати взаємодію з такими ресурсами під час використання електронного навчання або навчання на основі систем дистанційного навчання / освіти (СДО). Крім того, необхідна

наявність відповідних компетенцій у викладачів, які дозволили б їм правильно організувати навчальний процес і використовувати необхідні програмні засоби в мобільному навчанні. І, мабуть, найголовнішим є відволікаючий фактор, коли мобільні пристрої використовуються для неформального спілкування під час навчальних занять, а також для пошуку плагіату, як шпаргалок та ін. Тому дуже важливим стає пошук методик і шляхів розв'язання цієї проблеми для того, щоб ліквідувати деструктивний вплив мобільних технологій на освітній процес і перетворити їх в корисні та зручні освітні інструменти.

Таким чином, мобільні пристрої сьогодні як засоби навчання доступні більшості учнів та студентів, але процес інтеграції цих пристроїв в навчальний процес йде в нашій країні не так активно, як закордоном. Існують окремі проекти, присвячені розробці мобільних курсів і програмного забезпечення, але найбільшого поширення мобільне навчання отримало в шкільному та корпоративному навчанні, де вже деякий час існують успішні проекти з використання електронних книг і планшетів в освітніх цілях. Використання мобільних технологій у навчанні є перспективним напрямком у діяльності закладів вищої освіти, але сьогодні досвід їх розробки і впровадження обмежується окремими дисциплінами в силу їх специфіки.

Найчастіше готові освітні курси не мають відповідного супроводу і не завжди можуть вписуватися в наявні освітні програми. Тому впровадження засобів для розробки курсів у форматі мобільного навчання та відповідних методик є однією і актуальних завдань для розвитку нових форм навчання. Підхід до вирішення цього завдання має бути комплексним, але технологічний рівень розвитку не дозволяє цього зробити в силу ряду причин. Це пов'язано і з дуже швидким розвитком технологічної складової (коротким життєвим циклом вироблених і реалізованих пристроїв), і відсутністю необхідних програмних інструментальних засобів, частина з яких з'явилася зовсім недавно або перебуває тільки на стадії розробки і, відповідно, ще не встигла пройти впровадження та апробацію в навчальному процесі.

Існує цілий ряд можливостей для створення освітнього контенту, який може використовуватися як в концепції мобільного навчання, так і бути одним з компонентів електронного навчання. Найближчим часом такі технології, як адаптивний дизайн, SaaS та інструментарій для роботи з HTML5, з великою часткою ймовірності отримають широке поширення і стануть одними з найважливіших компонентів мобільного навчання. У свою чергу, існує цілий ряд перспективних напрямів, які можуть зіграти істотну роль як у розвитку мобільного

навчання, так і підвищити привабливість навчальних курсів в такому форматі для учнів, підвищити їх мотивацію до навчання.

Що сюди можна віднести? По-перше, поява досить простого інструментарію для роботи з аудіо і відео. Не секрет, що більшість сьогоднішніх систем дозволяють записувати або відтворювати мультимедіа-контент, але мають дуже слабкі можливості з його редагування. Тому часто доводиться вдаватися до програмного забезпечення сторонніх виробників, що здорожує і збільшує час розробки навчальних курсів. Вбудовані засоби управління дозволили б істотно спростити і урізноманітнити мультимедіа, поєднуючи їх з різними статичними або інтерактивними елементами, що, у свою чергу, значно б спростило роботу викладача і вивело створювані ним курси на новий рівень. Те ж саме можна сказати і про візуальні інструменти для роботи з анімацією і мультимедіа в HTML5 (на зразок Adobe Edge). По-друге, розвиток гібридних додатків, які дозволили б працювати і зберігати статистику за відсутності підключення до мережі Інтернет і подальшої синхронізації (в тому числі і в хмарі), забезпечивши тим самим велику гнучкість додатків. При цьому статистика може бути значно повнішою, представленою в різних зрізах, на відміну від тієї, що пропонують сучасні курси. По-третє, це можливість спільної роботи для викладачів над курсами, завдяки якій можна істотно скоротити час на розробку. І ще одним перспективним з точки зору підвищення мотивації напрямком може стати гейміфікація в навчанні, тобто впровадження окремих елементів, характерних для комп'ютерних ігор (герої, сюжет, рейтинги), в освітні ресурси. Цей напрямок може використовуватися як в рамках електронного та мобільного навчання, так і може вийти за їх межі і розвинутися в самостійний вид освітньої діяльності.

Таким чином, мобільне навчання є важливим інструментом у формуванні нового освітнього середовища і, попри ряд недоліків, дозволяє вивести навчання на новий, якісніший рівень, подолавши негативний вплив сучасних інформаційних технологій на освітній процес. І хоча технологічна складова на сьогодні змінюється з високою періодичністю, вже існує ряд інструментів, які можуть дозволити впровадити окремі компоненти мобільного навчання в навчальний процес закладу вищої освіти.

### **1.3. Формування самоосвітньої компетентності студентів ЗВО**

Вища школа переживає період змін, обумовлених переходом до нової освітньої парадигми. Здійснювані перетворення визначають нові

цілі вищої професійної освіти, які полягають у підготовці кадрів, здатних високоефективно працювати у своїй професійній сфері і забезпечувати тим самим конкурентоспроможність нашої держави у світі. Висока швидкість розвитку науки робить знання, отримані студентами у ЗВО, застарілими і виявляє гостру необхідність формування самоосвітньої компетентності. В умовах повсюдної інформатизації і активного використання сучасною молоддю новітніх технічних розробок у повсякденному житті застосування інтерактивних комп'ютерних технологій вбачається як найбільш ефективний і перспективний напрям формування самоосвітньої компетентності студентів вузу. Проте проблема її формування у студентів ЗВО за допомогою інтерактивних комп'ютерних технологій залишається маловивченою.

Самоосвітня компетентність розглядається як особистісна характеристика, якості особистості студента (знання, уміння, здібності, готовність), які визначають ефективність його самоосвіти. Розвиток самоосвітньої компетентності студентів вузу за допомогою інтерактивних комп'ютерних технологій здійснюється, на нашу думку, в таких напрямках:

- знання в області самоосвіти;
- мотивація на роботу в області самоосвіти;
- самостійна діяльність, пов'язана з підвищенням рівня освіченості, отриманням нових знань;
- вдосконаленням професійних умінь і навичок;
- самоосвітня комунікація;
- комунікативні дії в процесі самоосвіти.

На основі розглянутих вище напрямків ми виділили чотири компоненти самоосвітньої компетентності: психологічний, мотиваційний, діяльнісний, комунікативний. Особливу увагу слід приділяти формуванню самоосвітньої компетентності студентів за допомогою інтерактивних комп'ютерних технологій: робота з пошуковими системами, електронними бібліотеками, інформаційно-довідковими порталами та іншими освітніми ресурсами мережі Інтернет. Студентам можна працювати з програмними засобами для організації дистанційного навчання на прикладі системи дистанційного навчання Moodle: знайомство з інтерфейсом системи, вивчення контролюючих і навчальних матеріалів, інтерактивне спілкування в системі з однокурсниками і викладачем, планування процесу навчання.

*Психологічний компонент* самоосвітньої компетентності – це знання про форми, методи, сутність, зміст і структуру самоосвіти, про види інтерактивних комп'ютерних технологій і можливості їх використання в процесі самоосвіти. *Мотиваційний компонент*

діагностує сформованість мотивів самоосвітньої діяльності і потреби в оволодінні вміннями і способами цієї діяльності, наявність потреби до самоосвіти та її особисту значущість. *Діяльнісний компонент* – це вміння і навички використання інтерактивних комп'ютерних технологій у діяльності щодо досягнення самоосвітніх цілей, вміння самостійно планувати і організовувати свою самоосвіту; володіння способами пошуку, збору і обробки інформації з різних джерел; вміння ставити цілі і самостійно знаходити способи вирішення самоосвітніх завдань. *Комунікативний компонент* – це вміння взаємодіяти з іншими людьми і об'єктами навколишнього світу; вміння працювати в групі, брати участь у колективній діяльності; вміння здійснювати рефлексію, самоконтроль, самоаналіз і коригування своєї самоосвіти.

Отже, основна мета – сформувані знання, вміння, навички, готовність до самоосвіти за допомогою інтерактивних комп'ютерних технологій. У результаті мобільного навчання кожен студент створює індивідуальну самоосвітню траєкторію, планує методи і способи її реалізації за допомогою інтерактивних комп'ютерних технологій.

#### **1.4. Використання мобільного телефону для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови**

В епоху активного розвитку новітніх технологій наше життя є немислимим без використання мобільного телефону. Серед усіх сучасних пристроїв зв'язку він є найбільш потужним засобом комунікації, навіть багатшим, ніж електронна пошта або чат, де він також може виступати як навчальний пристрій, незважаючи на його технічні обмеження. За такого влаштування навчання викладач контролює процес і прогрес в його / її власному просторі, ґрунтуючись на його / її когнітивному стані.

Якісне вивчення іноземної мови неможливо уявити без залучення технічних засобів, адже вони застосовуються з метою підвищення ефективності навчання, всебічного розвитку знань, умінь та навичок студента. Раніше для використання ТЗ на занятті з вивчення німецької мови необхідно було знайти спеціально облаштовану аудиторію. З появою смартфонів ситуація кардинально змінилася. Тепер у кишені кожного студента персональний мінікомп'ютер.

Зараз мобільні пристрої є практично у всіх, це зручний інструмент для доступу до будь-якої інформації, але не завжди студенти використовують свої смартфони, комунікатори і планшетні комп'ютери для освітніх цілей. У дослідженнях виявлено, що більшість молоді користується ігровими комп'ютерними і мобільними програмами або

додатками, використовують свої смартфони та комп'ютерну техніку для розваг. При цьому пізнавальні, зокрема освітні мотиви роботи з комп'ютером стоять приблизно на двадцятому місці.

У 90-х роках з появою кишенькових персональних комп'ютерів починається розвиток і оцінка мобільного навчання для студентів, з'являються перші навчальні проекти для мобільного середовища. Також з'являються фундаментальні дослідження в області мобільного навчання зарубіжних вчених: Т. Андерсон, М. Шарлз, М. Аллі, Д. Аттевель, М. Рагуса, Д. Тракслер. В Україні та Росії тільки починається зародження і становлення системи мобільного навчання. Такі вчені, як А. А. Андреев, Є. Д. Патаракіна, І. В. Савіних, В. В. Жуков, А. А. Федосеев, А. В. Тимофеев і С. В. Кувшинов, досліджують деякі можливості мобільного навчання та розглядають мобільне навчання як нову реальність в освіті.

Смартфони і планшети – це, фактично, мобільні персональні комп'ютери, що мають:

- сенсорний екран;
- модуль wi-fi для забезпечення доступу в мережу Інтернет;
- фотокамеру (мінімум 3.2 Мпікс);
- датчик звуку (мікрофон);
- датчики GPS і ГЛОНАСС;
- розвинену операційну систему;
- можливість встановлювати різні додатки (в тому числі платні).

Смартфон також має роз'єм для сім-карти (сім-карта може бути і в планшеті), що забезпечує можливість дзвінків, а так само користування мобільним інтернетом GPRS. Крім того, можна встановити карту пам'яті, щоб отримати додатковий простір для збереження інформації.

Більшість існуючих смартфонів і планшетів мають мінімальний базовий функціонал, який можна використовувати фактично на всіх пристроях подібного класу. Таким чином, використання цих пристроїв полегшує планування освітньої діяльності. Базовий набір функцій смартфонів і планшетів включає в себе:

- можливість зйомки фотографій і відео;
- роботу з браузером, перегляд сайтів (як правило, мобільного («полегшеної» версії сайтів));
- встановлені додатки для спілкування в соціальних мережах (Facebook, Twitter, Instagram);
- карти (і можливість визначати за ними своє місце розташування).



## ***Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм***

---

Тому слід детальніше розглянути функції смартфона, котрим поступається персональний комп'ютер:

- студентам легше взаємодіяти між собою та викладачем, бо, в такому разі, великий екран комп'ютера не стане на заваді;
- для застосування смартфонів не потрібна спеціально обладнана аудиторія, адже кожен приносить свій телефон з собою;
- легкий та швидкий обмін даними між студентами та викладачем у будь-якому форматі: аудіо, відео, текст;
- вага смартфона не перевищує 300 грам, що дозволяє користуватися його широким функціоналом будь-де;
- сучасна молодь завжди перебуває онлайн. Тому робота зі смартфоном зацікавлює студентів та мотивує до навчання;
- відео- та фотозйомка на персональному комп'ютері зазвичай відбувається завдяки використанню вебкамери, а у смартфоні – вбудована.

Усім відомо, що для вивчення іноземної мови необхідно користуватися словником. Раніше студенти повинні були приносити словники на заняття і пошук того чи іншого слова забирав багато часу. Сьогодні ж достатньо мати доступ до мережі Інтернет (передача мобільних даних або Wi-fi) для перекладу слова. До того ж, в онлайн-словниках ще й наведені приклади вжитку слова або словосполучення. Широко використовуються такі онлайн-словники: Abbyu Lingvo live, Мультигран, PONS, DUDEN, Langenscheidt. Так, наприклад, словник DUDEN базується на знаменитому словнику «Дуден». У цьому словнику DUDEN практично до кожного німецького слова можна знайти: тлумачення, приклади, відмінювання (для дієслів), відмінювання іменників, синоніми, правопис, вимову, походження слова, артикль та частину мови.

Таким чином, електронні словники містять великий обсяг інформації, який може постійно коригуватися та доповнюватися, дають можливість прослухати вимову запропонованого слова, не займають місця, але іноді доступні лише в онлайн-режимі.

Навчання через комп'ютер або електронне навчання дозволяє студентам вчитися в середовищі, яке є в аудиторії, коли вони перебувають у себе вдома перед своїми персональними комп'ютерами в інтернеті або в автономному режимі. Проте навчання через мобільний телефон або мобільне навчання надає їм можливість вчитися, коли вони знаходяться в автобусі, на вулиці або на роботі і виконують свою роботу. Насправді вони можуть навчатися там, де вони захочуть.

Дві основні характеристики мобільних пристроїв – портативність і можливість підключення. Що стосується зв'язку, проектування мобільної системи повинно мати можливість бути на зв'язку і спілкуватися з сайтом навчання з використанням бездротової мережі пристрою для доступу до навчального матеріалу повсюдно, включаючи службу коротких повідомлень (SMS) і мобільної електронної пошти. Портативність дозволяє учням рухатися з мобільним пристроєм і отримувати навчальні матеріали.

Ерік Клопфер і його колеги наголошують на таких властивостях мобільних пристроїв: 1) портативність: такі пристрої можуть бути використані в різних місцях через невеликий розмір і вагу (наприклад, купивши мікронавушник, можна звільнити руки від телефону); 2) соціальна інтерактивність: обмін даними і спільну роботу з іншими учнями можна здійснювати за допомогою мобільних пристроїв; 3) чутливість контексту: дані про мобільні пристрої можуть бути зібрані і співвіднесені однозначно до поточного розташування та часу; 4) підключення: мобільні пристрої можуть бути підключені до інших пристроїв, пристроїв збору даних або загальної мережі шляхом створення загальної мережі; 5) індивідуальність: діяльність платформи може бути налаштована індивідуально для кожного учня.

Хоча навчання за допомогою мобільних пристроїв має деякі переваги, воно має свої обмеження, такі як маленький екран, труднощі читання на такому екрані, зберігання даних і мультимедійні обмеження тощо. Багато мобільних телефонів не призначені для освітніх цілей. Тобто це важко для учнів, бо використовувати ці пристрої для виконання таких завдань є проблемою вчителів. Почасти це відбувається через початкове проектування таких пристроїв, а іноді – через відсутність таких розвинених мобільних телефонів. Проте ті пристрої, які підходять для конкретних завдань навчання, є занадто дорогими для більшості учнів. Таким чином, вчителі повинні бути в курсі того, які інструменти в учнів є, а потім запропонувати на вибір або адаптувати ресурси до таких інструментів.

Один з головних аргументів проти використання телефону в навчанні полягає в тому, що студенти легко можуть обдурити викладача щодо рівня своїх знань. Проте викладачі повинні звикнути до того, що знання матеріалу у повному обсязі є не лише недоцільним, але й неможливим. Часто викладачі помилково вважають, що успішне навчання можливе лише за умови використання наданого ними матеріалу. Але такий підхід як мінімум не враховує індивідуалізації навчання. Якщо студенту важко освоїти певні знання, то потрібно використовувати усі можливі засоби, у тому числі й мобільні телефони, щоб перешкодити

йому отримати негативний досвід у вивченні певного матеріалу. Політика заборони стільникових телефонів недалекоглядна. Навички успішного взаємообміну інформацією є тією компетенцією, без якої немислимий професійний фахівець будь-якої сфери.

Розповсюдженою є думка, особливо серед старшого покоління, що телефони відволікають від реального життя. Проте більшість з того, що відбувається зі студентом, стає можливим лише за допомогою використання мобільного телефону. Для нього частина того, що проходить через його телефон, а значить і через його мозок, є більш реальною, ніж навчання, оскільки комунікація є важливим елементом життя будь-якої людини. Шляхом використання мобільного телефону студенти досягають того, про що людство так давно мріяло – «бути у декількох місцях одночасно».

Найбільш поширені в інтернеті соціальні мережі дозволяють реалізувати різні комунікативні стратегії. Більш того, виникнення і поширення нової мережі зумовлено обмеженими можливостями вже існуючих мереж і блогівих платформ. Жодна з них не була розроблена для вивчення мови, але всі мають явний потенціал для її вивчення та соціально орієнтованого навчання. Програми, які вже використовуються студентами, надають переваги для інтеграції життя і навчання. Навіть програми та онлайн-послуги, які не були розроблені для використання студентами, можуть бути корисними для вивчення мови та культури різними способами. Це такі теми, як транспорт (робота в групі з використанням онлайн-розкладу поїздок, щоб спланувати поїздку), розваги (обговорення фільмів або переглядів музики), шопінг (облаштування квартири) або вечір (вибір ресторану на основі онлайн-меню). Така діяльність добре адаптована до роботи в невеликих групах.

**Читання.** Однією з функцій мобільного телефону є перегляд файлів у текстовому форматі (Word, pdf, djvu та інші). Це допомагає замінити друковані підручники, словники та інший роздатковий матеріал їх електронною копією. Основними перевагами такої заміни є:

1. Швидкий доступ. Якщо у студента виникло додаткове питання чи прохання надати допоміжні матеріали, то викладач не відправляє його до бібліотеки, а просто надсилає посилання на необхідне джерело.

2. Їх вага. Студенти з великим задоволенням міняють друковану книгу на її мобільну версію.

3. Можливість швидкого перекладу невідомих слів у текстів шляхом використання таких мобільних додатків та словників.

4. Використання електронних версій текстів допомагає уникнути неприємної ситуації на кшталт «Я забув текст удома».

5. Додавання пройденого на занятті матеріалу до попередньо створеної у соціальній мережі групи сприяє тому, що відсутні на занятті студенти автоматично залучаються до роботи, яка відбувається на занятті. Багато з того, що вивчається, проходить через створену групу (тексти, вправи, посилання на інтернет-сторінки, завдання для самостійного опрацювання) автоматично потрапляє до усіх студентів групи.

**Письмо.** Цей вид комунікативної діяльності найкраще підходить для самостійної роботи студентів у вигляді написання домашніх завдань. Складання розповіді, підготовка проєкту чи навіть просте виконання вправ (перекладацьких чи граматичних) потрібно здавати не написаним, а надрукованим і надсилати викладачеві на пошту. Роботи при цьому не губляться, оскільки зберігаються у двох варіантах (у студента і викладача на пошті). Викладачеві, у свою чергу, такий підхід допомагає домогтися унікальності написаних студентами текстів. Тому що значно легше перевірити електронний варіант роботи на антиплагіат (шляхом застосування програм, що перевіряють оригінальність текстових файлів).

Для самостійного вивчення іноземної мови студенти можуть підписатися на німецькомовні блоги. Вони завжди будуть мати під рукою щось новеньке і стимулююче до читання та письма (у формі відповідей чи коментарів), до знайомства з новою лексикою і сленгом. Перегляд відео, таких як музичні кліпи, трейлери до фільмів, новини і надихаючі спічі, – це ідеальний спосіб «прокачати» навички аудіювання і сприйняття мови. Крім того, завжди можна натиснути паузу або перемотування. Використання голосового помічника англійською чи німецькою мовою є вдалим вибором.

**Говоріння** є цікавим та важливим видом комунікативної діяльності у процесі вивчення іноземної мови. Проте викладачам часто складно залучити студентів до діалогу чи бесіди на задану тематику. За допомогою мобільних телефонів можна переглянути цікаві відеоролики чи короткометражні фільми, які спонукатимуть до обговорення. Викладач може поставити питання за змістом відео, про отримані враження чи навіть попросити студентів, щоб вони самі склали питання. За допомогою мобільних додатків студент може самостійно перевірити правильність своєї вимови. Такі індивідуальні вправи допомагають подолати можливий страх зробити помилку на занятті.

**Аудіювання.** Користуючись матеріалами сайту *Deutsche Welle*, а саме рубрикою *Das sagt man so*, можна обрати різноманітні тексти. Там вони є в аудіо- та текстовому форматі. Кожен студент 10–15 хвилин працює над запропонованим текстом, а потім перекладає

текст викладачеві на оцінку синхронно або послідовно (залежно від знать та умінь слухачів). Крім того, до тексту поданні вправи та завдання для вивчення нового лексичного матеріалу. Перевага таких вправ полягає у тому, що вони інтерактивні: студент виконує їх одразу на телефоні; деякі слова або закінчення треба вписати, а деякі – перетягнути та правильно розмістити у реченні. Крім того, викладачеві не треба гаяти час, щоб перевірити правильність виконання завдань – після кожної вправи відбувається автоматична перевірка й результат подається у відсотках: 90–100 % – відмінно, 75–89 % – добре, 60–74 % – задовільно.

Звичайно слід зазначити, що повинні бути часові рамки, бо слухачі відволікатимуться на повідомлення в соціальних мережах та пошук аудіо тексту в надрукованому форматі, щоб мати змогу спростити своє завдання – перекласти текст за допомогою онлайн-перекладача. Необхідно пам'ятати, що разом з усіма перевагами застосування мобільних телефонів є і певні недоліки.

Відомо, що аудіоматеріали не обмежуються лише аудіюванням. На заняттях також використовують фонетичні вправи, де диктором виступає носій певної іноземної мови. Таким чином, студенти вчать правильно вимовляти звуки, слідкують за інтонацією. Зрозуміло, що цей вид завдань краще виконувати на власному телефоні. Деяким студентам буде достатньо прослухати запропонований аудіофрагмент один раз без пауз, а іншим – двічі з паузами. Крім того, для якісного опрацювання текст можна прослухати ще й вдома.

Один з видів аудіоматеріалів, який буде цікавим та сприятиме розвитку мовленнєвої компетенції, – це німецькі пісні різних жанрів, але найбільш цікавими будуть популярні пісні. Завдяки прослуховуванню студенти навчаються сприймати аудіотекст. Щоб з'ясувати рівень розуміння пісні студентами, доцільно поставити певні питання за змістом пісні.

Розуміння тексту буде недостатнім для вираження власної думки. Саме на цьому етапі найбільш ефективно відбувається розвиток мовленнєвої компетенції студента (питання поставлені спонтанно, тому студент не має можливості просто переказати заздалегідь підготований текст). Крім того, завдяки сучасним пісням студенти знайомляться з актуальними темами німецької молоді та порівнюють їх зі своїми.

Розумне використання мобільних пристроїв в аудиторії має ряд позитивних результатів для студентів та викладачів. До них належать:

1) інтеграція в навчання мультимодальних мовних завдань з використанням зображень, аудіо та відео;

2) мотивація спільної діяльності в класі з використанням мобільних пристроїв (для групового запису, прослуховування та розмови);

3) збільшення видів діяльності, різноманіття вправ шляхом використання справжніх мовних ресурсів за допомогою додатків та онлайн-сайтів;

4) використання мобільних пристроїв для персоналізації навчання;

5) посилення цифрової грамотності студентів та інших навичок XXI століття, необхідних для роботи;

6) заохочення самостійної роботи студентів (автоматичні нагадування мобільних додатків).

Беручи до уваги усі переваги мобільного навчання та різноманіття мобільних додатків, викладачі повинні навчити студентів бути відповідальними за використання мобільних технологій. Слід навчити студентів, як зробити так, щоб захистити себе від помилок, які вони могли б допустити. Необхідно пояснити, що мобільні технології будуть супроводжувати їх протягом багатьох десятиліть, і можуть у разі неправильного підходу заподіяти їм шкоду.

### **1.5. Викладання іноземної мови шляхом створення груп у соціальних мережах**

Наше життя є немислимим без використання мобільного телефону. Ще двадцять років тому він слугував засобом комунікації, а тепер його функціонал вражає: прослуховування музики та інших голосових файлів, швидкий обмін повідомленнями в текстовому та аудіоформаті, зйомка відео, читання книжок, пошук різноманітної інформації в інтернеті та ін. Вивчення питання розвитку різних видів мовленнєвої діяльності у цьому аспекті і зумовлює актуальність цього питання. Можливість використання мобільного навчання в практиці сучасного викладання взагалі і в практиці викладання іноземної мови у ЗВО зокрема є актуальним питанням. Цей спосіб навчання іноземної мови є відносно новим, він посилює наочність і збільшує інтенсивність заняття, сприяє індивідуалізації та диференціації навчання, підвищуючи його якість. Мобільні пристрої прекрасно підходять для навчання знанням і навичкам XXI століття. Якщо ви хочете залучити студентів до співпраці, що може бути ефективнішим інструментом, ніж телефон? Організувати відеоконференції на великій відстані стає легко.

Більш детально хотілося б зупинитися на обміні інформацією в мережі, що є, на наш погляд, сплавом чотирьох видів мовленнєвої діяльності. У створеній, наприклад, у Viber чи Telegram, групі вивчення іноземної мови студенти по-різному проявляють свої здібності. Просто

скласти речення на занятті вважається нудним і малоефективним завданням. А коли викладач надсилає у групу фото і просить прокоментувати його, то студенти охочіше залучаються до такої активності. Як показує практика, вони навіть самі виправляють помилки один одного. Так само можна працювати із аудіофайлами у форматі пісні. Якщо викладач заздалегідь надіслав студентам пісню і їм вдалося її хоча б декілька разів прослухати, то робота на занятті з цим самим аудіоматеріалом піде значно жвавіше, а відсоток вивченої з пісні лексики буде майже втричі вищий.

З моменту використання мобільних телефонів служба коротких повідомлень (SMS) користується популярністю серед активних користувачів завдяки своїй зручності та візуальному обміну даними. За деякими статистичними даними, користувачі мобільних телефонів у розвинених країнах щодня відправляли близько сотні повідомлень. Daily Mail зазначає, що Великобританія є однією з країн, де серед абонентів доставляється величезна кількість SMS. У 2011 році між користувачами було обмінено 39,7 мільярда повідомлень. Однак формат обміну повідомленнями змінюється відповідно до вдосконалення технології. На сьогодні ще більше людей бере участь у надсиланні повідомлень через різні програми, призначені для смартфонів, такі як WhatsApp, Viber, iMessage, Skype та інші.

Звичайно, існує багато інших способів передачі знань та вивчення іноземної мови в сучасну еру інформаційних технологій. Для викладання мов користувачам пропонуються різні електронні книги, відео, мультфільми та мультимедійні програми. Однак, коли життя стає швидшим та конкурентоспроможнішим, люди відчувають нестачу часу. Проводиться багато подібних досліджень, пов'язаних з вивченням мови. Програмісти розробляють привабливі та зручні додатки, які дають користувачам можливість безкоштовно обмінюватися повідомленнями через інтернет. Більше того, розширені послуги обміну повідомленнями віддають перевагу користувачам, які підтримують зображення, аудіо та відео, а також опції спільного використання через соціальні мережі.

Ось декілька видів мобільної діяльності на парі. Під час підготовки до розповіді «Моя улюблена книга» чи «Мій улюблений фільм», викладач надсилає у групу інтернет-посилання на описи різноманітних книг чи фільмів німецькою мовою. По-перше, студенти бачать різноманітні приклади характеристики певної книги чи кінофільму і відходять від примітивного опису історії, а вчать аналізувати, надавати рецензії. По-друге, отриманий матеріал буде справді автентичний із сучасними мовними конструкціями. По-третє, усі

студенти мають доступ до однієї і тієї ж інформації, їм залишається просто обрати. Крім того, якщо дати студентам змогу на занятті самим пошукати опис фільму чи книги, то це займе багато часу, навіть якщо поставити ліміт 5 хвилин (сучасна молодь схильна бути затягнутою світовою інтернет-павутиною), а обмеження у вигляді 5–10 посилань зекономить їх зусилля під час вибору. Зрештою, студенти читають та переказують зміст фільму чи книги і отримують чудову схему для власної розповіді. Тема прислів'їв та приказок є надзвичайно великою. Ефективно пройде їх вивчення, якщо запропонувати студентам самим скласти базу тих виразів, аналогами яких вони користуються у повсякденному спілкуванні. Можна просто копіювати з інтернету з перекладом та надсилати у групу. Можна встановити деякі обмеження стосовно кількості чи теми. Усі прислів'я будуть в одному місці, що одночасно зручно і для студентів, і для викладача.

Варто зазначити, що створені групи не повинні бути лише віртуальною базою матеріалів викладача. Це має бути адаптована до інтересів групи мовна платформа, до якої кожен учасник в будь-який час може додати цікавий деформатор, пісню чи посилання на фільм іноземною мовою. Єдина умова, яка повинна неодмінно бути встановлена викладачем, – спілкування у групі тією мовою, яка викладається. Крім того, навчання за допомогою мобільних телефонів за межами класної кімнати надає переваги для кращого використання вільного часу студента; навіть на ходу студенти можуть поліпшити свої навички навчання.

### **1.6. Особливості реалізації кейс-методу в рамках мобільного навчання**

Економічні тенденції, зростаюча міграція і мобільність у всьому світі призвели до гострої необхідності в спеціалістах з просунутим і надзвичайно функціональним рівнем знання іноземної мови для особливих цілей. На жаль, як виявилось, більшість студентів не здатні успішно спілкуватися в діловому та професійному середовищі. Найважливішим компонентом, якого їм не вистачає, є функціональність, і оскільки сучасні ринки праці вимагають знання вузькоспеціалізованої іноземної мови, адаптованої до потреб майбутньої роботи, найбільш важливими навичками, якими повинен володіти фахівець, є комунікативні компетенції.

Одним з варіантів викладання іноземної мови, який відповідає описаній вимозі до підготовки спеціалістів, є використання методу вивчення конкретного випадку або по-іншому кейс-методу, який довів



свою значущість, практичність та результативність на очних заняттях. Проте, у зв'язку зі зміною тенденцій у навчанні навесні 2020 року постала необхідність переглянути доцільність та шляхи використання багатьох видів діяльностей та методів під час дистанційного вивчення дисциплін, зокрема з іноземної мови. Винятком не став і метод кейсів. Тому варто переглянути особливості реалізації кейс-методу у процесі дистанційного вивчення іноземної мови, звернути увагу на переваги, недоліки та можливості такого підходу.

Традиційне наповнення заняття зводиться до діалогів і текстів для читання з усталеного, іноді застарілого набору тем, зміст яких не завжди відповідає тій позамовній реальності, в якій майбутні фахівці змушені будуть працювати, отримавши диплом. Випадки та ситуації, так звані кейси, використовуються на заняттях із залученням різних методів і, як правило, ґрунтуються на автентичному матеріалі, який знайомить студентів з реальними проблемами, які вимагають аналізу і рішення. Саме тому на сьогодні метод кейсів широко використовується у викладанні не лише іноземної мови, але також і юриспруденції, медицини, економіки, менеджменту та ін.

Аналіз наукових публікацій останніх років свідчить про те, що метод кейсів відноситься до технологій професійно-орієнтованого навчання. Він є також інструментом формування у майбутніх фахівців комунікативної компетенції. Доцільність використання методу кейсів в навчанні іноземної мови майбутніх фахівців будь-якого напрямку підготовки і профілю пояснюється тим, що студенти вивчають і обговорюють конкретні випадки, які близькі до їх сьогодення, вирішують завдання за допомогою іноземної мови.

Перевага такого методу полягає у формуванні у студентів не тільки комунікативної компетенції, а й професійної компетентності, оскільки він дозволяє розвивати такі вміння:

- 1) поєднувати теорію і практику для вирішення завдань;
- 2) інтегрувати знання з різних областей і вирішувати завдання, що вимагають абстрактного мислення і аналізу;
- 3) ефективно працювати не лише індивідуально, а як член команди та керувати командою;
- 4) оцінювати умови і вибирати необхідну інформацію;
- 5) критично оцінювати ситуацію, інтерпретувати дані і робити висновки;
- 6) нестандартно мислити;
- 7) приймати рішення в стандартних і нестандартних ситуаціях;
- 8) аргументовано висловлювати свою точку зору, що, у свою чергу, розвиває почуття відповідальності за прийняте рішення;

9) вирішувати конкретні завдання, використовуючи іноземну мову.

Класична схема рішення кейсу у процесі очного навчання передбачає спільний аналіз студентами ситуації (соціально-економічної, виробничої, надзвичайною та ін.), колективне вироблення ними рішень шляхом дискусії та взаємного обміну інформацією (робота в малих групах) і пропозиція оптимального рішення в контексті певної проблеми.

Кейс-метод є інновацією в методах навчання, тоді як дистанційна освіта – це інновація в технологіях; крім того, вони чудово додають і розширюють функції один одного. Основна мета дистанційного навчання – це студенти, які самостійно визначають цілі навчання та формулюють методи їх досягнення. Однією з головних переваг дистанційного навчання є гнучкість, яка може зробити всі теми навчального процесу абсолютно доступними під час курсу і в зручний час, і що більш важливо, вона повинна відповідати кожному графіку студентів.

Ядром дистанційного навчання та кейс-методу є навчальна модель конструктивізму. У цій моделі знання та вміння набуваються завдяки співпраці між студентами та викладачами, кожен з яких ділиться власним досвідом та пропонує свої пояснення. Основна увага приділяється використанню процесів партнерства, роздумів та навичок. Опис особливостей дистанційного впровадження методу кейсів у процес навчання іноземної мови і є метою цих розробок.

Здатність працювати в команді, вибудовувати систему міжособистісних відносин в обстановці співробітництва і конкуренції, здійснювати в процесі комунікації конструктивну взаємодію з іншими учасниками спілкування є затребуваними особистісними якостями кожного співробітника на сучасному етапі в будь-якій сфері діяльності. Ідеальним для розвитку такого фахівця є метод кейсів.

Його зміст полягає в тому, що студентам необхідно осмислити реальну життєву ситуацію, суть якої відображає не лише практичну проблему, а й актуалізує відповідний комплекс знань, який слід засвоїти у процесі вирішення проблеми, яка, по суті, не має однозначних рішень. Переваги використання кейс-методу очевидні. Проте питання, чи впливає зміна формату заняття, а саме з очного на дистанційне, на особливості застосування вказаного методу потребує детального дослідження.

По-перше, наголосимо, що терміни «дистанційне» та «онлайн-навчання» не є синонімами, хоча і мають певні спільності (застосування технічних засобів навчання та комунікації, застосування матеріалів інтернет-простору та інше). Відмінною рисою є час і спосіб

## *Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм*

---

взаємодії викладача / вчителя і студента / учня. Досвід показав, що онлайн-навчання є вкрай виснажливим, заняття за розкладом в Skype чи Zoom – це значно важче, ніж заняття за розкладом безпосередньо в навчальному закладі. Перехід на дистанційний формат потребує перебудови освітніх підходів з боку викладача: замість начитування лекцій чи пояснення матеріалу – дослідження, замість контролю – челенджі. І з боку студентів дистанційне навчання потребує не слухняності, а самоорганізації.

Під час дистанційного навчання викладач може бути зовсім відсутнім на занятті. І такий формат є значно цікавішим та більш вдалим. Завдання викладача в цьому випадку, а саме підготовка заняття іноземної мови із застосуванням методу кейсів, полягає у виконанні двох основних завдань.

Перше – це підготовка кейсу:

- постановка конкретної мети і точних питань;
- надання допоміжних матеріалів для підготовки (відео, аудіо, статті, фотографії, презентації, плакати та ін.);
- опис вимог до кінцевого результату;
- визначення студентів-модераторів;
- організація відеозаписів тощо.

Друге – це оцінка роботи студентів:

- перегляд відеозаписів заняття;
- коментування відповідей студентів на платформі, що використовується для дистанційного навчання.

Цей підхід можна також розглядати як оцінку взаємодії групи (або окремого студента) з викладачем (або один з одним). Останнє особливо актуально, якщо викладач є куратором групи. Такий спосіб організації заняття дозволить також встановити більш міцну комунікацію на рівні «студент – студент». Критики дистанційного навчання стверджують, що жваве обговорення тієї чи іншої проблеми по-справжньому відбувається на очних заняттях, де студенти висловлюються різні думки і разом шукають відповідь на питання. Але запропонована вище організація заняття, а саме метод кейсів без безпосереднього контролю з боку викладача під час дискусії, допоможе розвитку не тільки професійних навичок (в цьому випадку мовних), але і роботі в команді.

Для вивчення мов такий підхід особливо має місце. Тим, хто викладає іноземні мови, знайома ситуація, коли студенти-філологи бояться зробити помилку і постійно спостерігають за реакцією викладача (чи робить останній певні нотатки, чи погоджується зі сказаним та ін.). І потім, коли викладач озвучує допущені студентами

помилки, рідко хто їх записує. Але якщо студент отримує особисті зауваження у вигляді коментаря (наприклад, в Moodle), то це допоможе йому уникнути або мінімізувати випадки повторення помилки.

До того ж, відеозапис заняття може служити матеріалом для самоаналізу. Перед тим, як викладач оцінить роботу студентів, він може запропонувати останнім самим знайти свої помилки і виправити їх.

Використовуючи цей метод для організації дистанційного навчання іноземних мов, викладачі повинні звернути увагу на декілька інших важливих питань: підготовка викладача до заняття, особливості використання системи Moodle, врахування мовного рівня знань іноземної мови студентів, спілкування зі студентами у Viber чи Telegram-групі у процесі підготовки презентації кейсу.

Складним завданням для викладача є розробка кейсу. Цей процес вимагає часу, ерудиції, педагогічної майстерності і підбору такого матеріалу, в якому змодельована проблемна ситуація і відбивається комплекс знань, умінь і навичок, які студенти мають опанувати. Метод кейсів є одночасно і видом навчального матеріалу, і способом його використання в навчальному процесі, але дискусія посідає центральне місце в навчанні із застосуванням методу кейсів. Обираючи тему для кейсу, викладач має змогу опиратися на інтереси студентів. Тобто можна на форумі, наприклад на платформі Moodle, проголосувати за вибір теми. Викладач заздалегідь створює опитування. І студенти, маючи додатковий час, вільний доступ до різних джерел, реально оцінюють кількість і якість необхідного для тієї чи іншої теми матеріалу. Таким чином, викладач уникає додаткових «переголосвань» на очних заняттях.

Система управління навчанням на базі Moodle має, з одного боку, різноманітні функціональні інструменти для комунікації учасників освітнього процесу. Використання їх забезпечує різні рівні взаємодії: навчається – освітній контент, студент – викладач, студент – студент (форум, чат та ін.). З іншого боку, в системі є можливості для індивідуального виконання завдань, що забезпечують перехід студента від знань, умінь і навичок до певних дій, тобто до діяльності в нестандартній ситуації і прийняття самостійних відповідальних рішень.

Час вивчення мови також впливає на якість результату дистанційного навчання. Чим менше у студента знань, тим складніше організувати кейс-стаді. Важливо також правильно підібрати тип кейсу. На початковому етапі більше підійдуть навчальні кейси, що відображають типові ситуації, які найбільш частотні в житті. Ситуація в цьому виді кейсів може бути не зовсім реальною як такою, якою вона могла б

бути в житті. Для студентів другого і третього курсів краще організувати практичні кейси, які є реальними життєвими ситуаціями, детально відображеними в навчальному процесі. Їх навчальне призначення зводиться до закріплення знань, умінь і навичок поведінки (прийняття рішень) учнів у такій ситуації. І тільки на старших курсах можна використовувати науково-дослідні кейси, які виступають моделями для отримання нового знання про ситуацію і поведінку в ній.

Однак викладачам іноземних мов слід уважно вивчати матеріали кейсу, оскільки вони повинні забезпечити відповідність рівня справи мовному рівню студента, який вивчає іноземну мову. Інакше студенти будуть відчувати стрес, розчарування та нудьгу під час навчання.

Ще однією перевагою дистанційного навчання іноземній мові є те, що викладач має можливість спілкуватися зі студентом іноземною мовою. Уся переписка (питання щодо теми кейсу, його проведення, дискусії та ін.) може, за бажанням чи вимогою викладача, вестися винятково іноземною мовою. Таким чином, ще до початку самого заняття студенти отримають можливість набути додаткових мовних професійних навичок. Але таку діяльність бажано стимулювати додатковими балами чи оцінками.

Цікаво зауважити, що поряд з такими традиційними методами оцінки сформованості професійної комунікативної компетенції студентів, як тест або іспит, може бути використаний і метод кейсів. Робота над кейсом дозволяє з'ясувати, наскільки студенти можуть застосувати отримані знання на практиці. Групова взаємодія, використання творчого потенціалу в навчально-професійної діяльності дають можливість студенту розкритися, побачити реальність, значиму і гідну для вивчення, задуматися про важливість власного розвитку.

Метод кейсів у вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти може застосуватися на заняттях з «Основної іноземної мови», «Другої іноземної мови», «Ділової англійської / німецької (...) мови», «Лінгвокраїнознавство» та інших.

Одним з найважливіших вимог, що пред'являються до фахівця на сучасному етапі, є здатність до самостійного пошуку вирішення нестандартних завдань і вміння брати на себе відповідальність за наслідки прийнятих рішень. У процесі вирішення кейсу відбувається актуалізація теоретичних знань студентів, розвиток умінь і навичок, трансформація їх в практичний досвід.

Кейс-метод може бути успішно використаний на заняттях з іноземної мови, оскільки цей метод комплексний і містить всі види мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письмо, аудіювання. Незважаючи на очевидні переваги, групове навчання має певні

недоліки. До їх числа відносяться труднощі оцінювання учасників дискусії з урахуванням їх індивідуального вкладу (активність у процесі генерації ідей, змістовність виступів, недостатня активність окремих учнів у процесі обговорення та ін.). Слід зазначити також обмеженість часу для вирішення кейса через строго визначену тривалість аудиторного заняття.

Кейс-метод є цінним і корисним методом навчання в процесі вивчення іноземних мов, тому стимулює розвиток мовної та невербальної здатності. Це чудовий спосіб мотивувати студентів, адже він викликає у людей допитливість та інтерес до навчального змісту.

## **II. РОЛЬ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

### **2.1. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд викладачів та студентів**

Для написання вказівок, окрім визначення змісту поняття мобільного навчання, особливостей формування самоосвітньої компетентності студентів, наведення прикладів комп'ютерних програм та методів роботи з ними, важливим було також визначити думки та переваги викладачів та студентів щодо вивчення іноземних мов шляхом використання інтернет-сайтів та додатків. З цією метою було створено у форматі Google-форми два опитування: 1. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд викладача. 2. Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд студента. В опитування взяли участь 103 студенти та 15 викладачів.

До форми 1 (Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд викладача) були внесені такі питання:

1. Оберіть три найважливіші, на вашу думку, компетенції викладача.

2. Чи вважаєте ви доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків на заняттях з іноземної мови?

3. Як часто ви використовуєте матеріали інтернет-сайтів та додатки на заняттях з іноземної мови?

4. Чи вважаєте ви доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків як інструменту самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови?

5. Як часто ви використовуєте матеріали інтернет-сайтів та додатки як інструменти самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови?

6. Чи мають студенти достатньо мотивації для самостійного вивчення іноземних мов на навчальних платформах типу Moodle або за допомогою мобільних додатків?

7. Хто має мотивувати студентів навчатися за допомогою спеціальних платформ, додатків, інтернет-сайтів?

8. Якому виду матеріалів ви надаєте перевагу на занятті?

9. Якими з нижченаведених сайтів ви користуетесь для підготовки та проведення занять?

Найважливішими компетенціями викладачі вважають: вміння організувати навчальний процес в особистісно-орієнтованому освітньому середовищі з пріоритетом самостійної пізнавальної діяльності; застосування сучасних освітніх технологій; безперервне вдосконалення педагогічної майстерності та вміння адекватно оцінювати свою освітню діяльність. Лише половина з них вважає, що використання інформаційних технологій належить до головних компетенцій викладача. Проте усі опитувані зазначили, що вважають доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків на заняттях з іноземної мови, і, як видно з Рис. 1, досить часто роблять це.

93 % викладачів вважають доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків як інструменту самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови. Проте лише 40 % використовують цю можливість.

На питання № 6 три четвертих опитуваних зазначили, що студенти не можуть самі визначити свою освітню траєкторію, і що мотивувати студентів навчатися за допомогою спеціальних платформ, додатків, інтернет-сайтів повинні саме викладачі.

3. Як часто Ви використовуєте матеріали інтернет-сайтів та додатки на заняттях з іноземної мови?

15 ответов

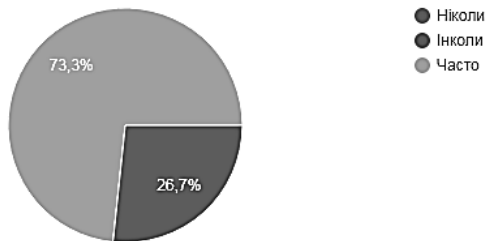


Рис. 1

Про те, якому виду матеріалів викладачі надають перевагу на занятті та якими сайтами вони користуються для підготовки та проведення занять, можна дізнатися з Рис. 2 та Рис. 3.



## Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм

8. Якому виду матеріалів Ви надаєте перевагу на занятті?

15 ответов

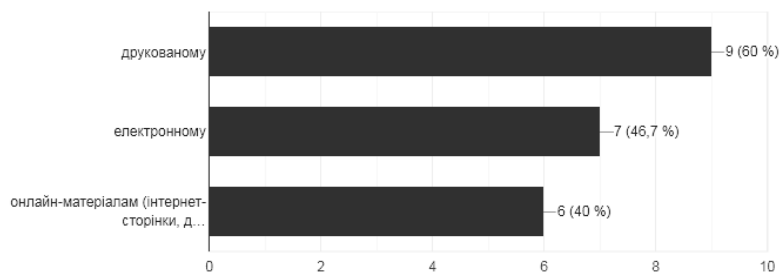


Рис. 2

9. Якими з нижченаведених сайтів Ви користуєтесь для підготовки та проведення занять?

15 ответов

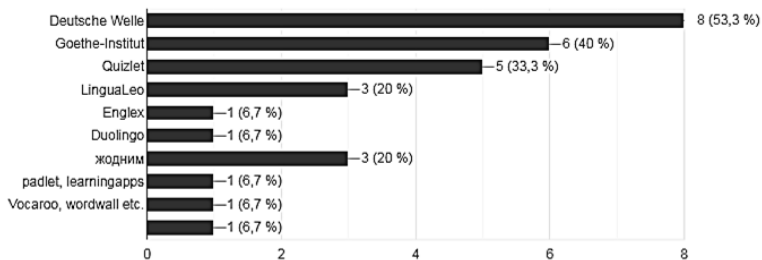


Рис. 3

До форми 2 (Особливості мобільного навчання у вивченні іноземних мов. Погляд студента) були внесені такі питання:

1. Чи вважаєте ви доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків на заняттях з іноземної мови?

2. Як часто ваші викладачі використовують матеріали інтернет-сайтів та додатків на заняттях з іноземної мови?

3. Як часто ви використовуєте матеріали інтернет-сайтів та додатки для самостійного вивчення іноземної мови?

4. Чи вважаєте ви доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків як інструменту самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови (як домашнє завдання)?

5. Як часто ваші викладачі використовують матеріали інтернет-сайтів та додатки як інструменту самостійної роботи (як домашнє завдання) у процесі вивчення іноземної мови?

6. Чи маєте ви достатньо мотивації для самостійного вивчення іноземних мов на навчальних платформах або за допомогою додатків?

7. Хто має мотивувати студентів навчатися за допомогою спеціальних платформ, додатків, інтернет-сайтів?

8. Якому виду матеріалів ви надасте перевагу для вивчення іноземної мови?

9. Якими з нижченаведених сайтів користуються ваші викладачі на заняттях?

10. Якими з нижченаведених сайтів користуєтесь ви для вивчення іноземної мови?

95 % студентів вважають доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків на заняттях з іноземної мови. 60 % зазначають, що викладачі інколи звертаються до подібних матеріалів. Самі ж студенти (76 %) стверджують, що часто звертаються до додатків для самостійного вивчення іноземної мови.

Майже усі студенти (94 %) із задоволенням виконували б домашнє завдання на інтернет-сторінках (Рис. 4). Проте викладачі не часто звертають увагу на це побажання, як видно з Рис. 5.

4. Чи вважаєте Ви доцільним використання матеріалів інтернет-сайтів та додатків в якості інструменту самостійної роботи студентів у процесі вивчення іноземної мови (в якості домашнього завдання)?

103 ответа



Рис. 4

## Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм

5. Як часто Ваші викладачі використовують матеріали інтернет-сайтів та додатки в якості інструменту самостійної роботи (як домашнє завдання) у процесі вивчення іноземної мови?

103 ответа

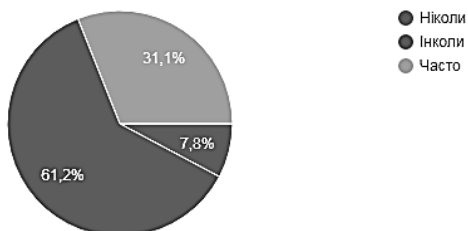


Рис. 5

Цікавими і повністю протилежними до відповідей викладачів на питання про мотивацію студентів виявилися думки останніх. 70 % студентів вважають, що мають достатньо мотивації для самостійного вивчення іноземних мов на навчальних платформах або за допомогою додатків і повинні самі себе мотивувати.

Відповіді на питання 9 та 10 показані на Рис. 6 та Рис. 7.

9. Якими з нижченаведених сайтів користуються Ваші викладачі на заняттях?

103 ответа

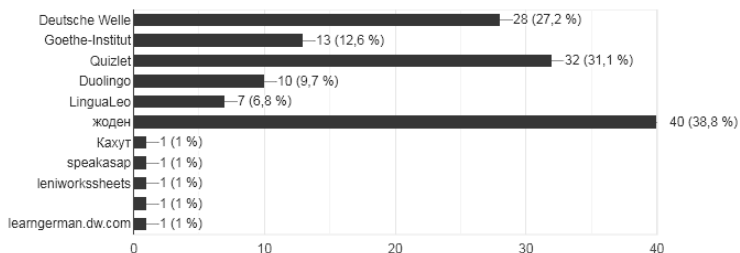


Рис. 6

10. Якими з нижченаведених сайтів користуєтесь Ви для вивчення іноземної мови?

103 ответа

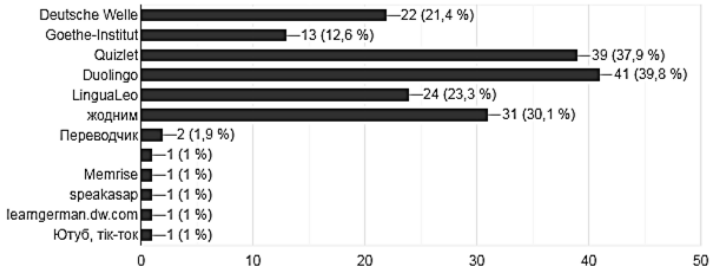


Рис. 7

Особливи важливими в цих опитуваннях є погляди студентів, які є замовниками знань в освітньому процесі. За допомогою такого простого способу контакту зі студентами можна не просто дізнатися про їхні вподобання, а отримати практичні рекомендації щодо організації сучасного та високорезультативного процесу навчання. Саме тому у цих рекомендаціях ми наводимо приклади електронних ресурсів (програм, інтернет-сторінок та додатків), які можуть бути використані викладачами на заняттях з іноземної мови.

## 2.2. Електронні ресурси як засіб поповнення словникового запасу студентів

Вивчення іноземної мови – це багатогранний процес, який має створювати умови культурного і особистісного становлення студентів. Ніколаєва С. Ю. зазначає, що основною метою в навчальному процесі (а в нашому випадку – вивченні німецької мови) на сучасному етапі розвитку освіти є особистість студента, його мотивація до участі в міжкультурній комунікації, вміння самостійно оволодівати знаннями і вдосконалити їх.

Для того, щоб студент міг сам оволодівати знаннями та вдосконалювати їх, йому треба запропонувати такий підхід до вивчення німецької мови, який буде сучасним, зручним та певною мірою індивідуальним.

Розглянемо основні можливості та переваги застосування мультимедійних засобів у навчальному процесі:

– одночасне використання декількох каналів сприйняття студента в процесі навчання (аудіо, візуальне та аудіовізуальне сприйняття);

- візуалізація абстрактної інформації за рахунок динамічного представлення процесів;
- можливість розвитку когнітивних структур та інтерпретації студентів.

Складність вивчення німецької мови полягає в першу чергу в тому, що кожен іменник необхідно вчити з артиклем, оскільки він вказує рід та число. Саме тому, в більшості випадків, звичайного заучування лексем не достатньо і постає необхідність залучення аудіовізуальної інформації. Таким чином, студент бачить правопис слова, чує правильну вимову і асоціює слово з певним зображенням. Це пришвидшує процес вивчення нових слів і робить його ефективнішим.

Крім вивчення нових слів, важливим аспектом залишається запам'ятати нові лексеми на довгий проміжок часу. Якщо не повторювати слова впродовж певного періоду – вони швидко забуваються. Ще в кінці XIX століття німецький психолог Герман Еббінгауз побудував криву забування. Еббінгауз пропонував випробуваним запам'ятовувати випадкові склади з трьох букв. Під час механічного запам'ятовування, тобто коли людина не розуміє сенсу матеріалу і не застосовує мнемотехніку, через годину в пам'яті залишається лише 44 % інформації, а через тиждень – менше 25 %. На щастя, у результаті усвідомленого запам'ятовування інформація забувається набагато повільніше.

Основна частина інформації забувається в перші години після заучування. Що з цим робити? Подальші експерименти показали, що у разі повторення заученого матеріалу швидкість забування знижується. Чим більше повторень, тим надійніше запам'ятовується інформація. З експериментів з визначення швидкості забування можна зробити практичні висновки. Один з них полягає в тому, що практика заучувати щось за один раз неефективна. Запам'ятовувати об'ємну інформацію краще в кілька підходів, виділивши час на повторення.

Якщо на заучування відводиться один день, оптимальним режимом повторень буде такий: перше – через 15–20 хвилин після заучування; друге – через 6–8 годин; третє – через 24 години.

Уважно розглянувши криву, можна помітити, що найбільший відсоток вивченої інформації забувається у перший день. Надалі процес забування вже не такий швидкий, але без повторення на шостий день у пам'яті залишається менше 15 % нової інформації. Тому надзвичайно важливо стимулювати студентів не лише вчити слова, щоб написати диктант або скласти усне опитування, а заохочувати їх повторювати нові лексеми щодня. Так нові слова

стануть частиною пасивного словникового запасу студента, а згодом, коли він зможе їх використовувати в усному чи писемному висловлюванні, перейдуть до активного словникового запасу та розташуються у довготривалій пам'яті.

Складність полягає в тому, що далеко не кожен студент є настільки дисциплінованим, щоб щодня брати до рук зошита і повторювати нові слова. Тому слід обрати такий шлях вивчення нових лексем, який буде результативним, багатофункціональним та цікавим.

Сучасна молодь не уявляє свого життя без смартфонів, які вражають своїм функціоналом. Щохвилини студенти отримують повідомлення від друзів, переглядають нові фото у соціальних мережах та читають новини. Це зумовлює необхідність пошуку нових шляхів заохочення студента.

Тому пропонуємо розглянути електронні ресурси, за допомогою яких можна вивчати нові слова, отримувати інформацію щодо культурних аспектів німецькомовних країн, актуальних новин світу німецькою мовою та виконати вправи для самоперевірки.

Ще в першому десятилітті XXI століття використання технічних засобів на заняттях з іноземної мови було дуже обмеженим. По-перше, такими засобами були лише комп'ютери та колонки. Вони були громіздкими та не мобільними. Тому вивчати німецьку мову із залученням технічних засобів було можливо лише у спеціально облаштованих аудиторіях. По-друге, бракувало якісного програмного забезпечення для проведення занять. Але поява та масове виробництво смартфонів спричинило революцію у сфері обміну інформацією. З'являються додатки для миттєвого обміну даними у текстовому, фото, аудіо-, відеоформаті та з миттєвим доступом до них (*Viber, Skype, Telegram, WhatsApp* та ін.). Так, наприклад, програма Skype спочатку була розроблена для комп'ютерів та забезпечувала швидкий обмін даними. Проте користувач мав доступ до них лише на власному ПК або на іншому комп'ютері, де була встановлена програма. На сьогоднішній день ситуація кардинально змінилась – в кишені кожного студента смартфон вагою 200 грамів із широким спектром функціональних можливостей.

Для опанування будь-якої мови є надзвичайно важливими розширення словникового запасу. Завдяки всесвітній мережі ми маємо доступ до багатьох мобільних додатків, комп'ютерних програм та вебсайтів. Вони допомагають зробити процес навчання сучасним, ефективним та різностороннім.

Німецько-навчальні мобільні додатки особливо підходять для вивчення лексики. Оскільки більшість додатків для вивчення іноземної мови інтегровані з технологією розпізнавання мовлення, вони ідеально підходять для навчання вимови. Існують також програми для дітей, де діти можуть вивчати другу мову, просто граючи в ігри. Багато програм також працюють в автономному режимі в місцях без підключення до інтернету. Ось короткий огляд на сьогодні кращих мобільних додатків для вивчення німецької мови. Більшість з них мають безкоштовну базову версію, в той час як платні про-версії пропонують хороше співвідношення ціни і якості.

Основною метою навчання іноземної мови в професійних навчальних закладах є підготовка висококваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного в умовах ринкової економіки і виховання особистості, яка бажає спілкування. Участь у різноманітних міжнародних програмах, можливість вчитися за кордоном передбачають не тільки високий рівень володіння іноземною мовою, а й певні особливості особистості: комунікабельність, відсутність мовного бар'єра, знання норм міжнародного етикету, широкий кругозір, вміння презентувати себе. Як правило, для виконання різних тестів під час вступу до закладу вищої освіти та участі в конкурсах, олімпіадах, встановлюється суворий ліміт часу виконання кожного завдання, що також вимагає особливого виду підготовки. Використання сучасних засобів навчання, впровадження активних та інтерактивних методів і використання інноваційних технологій дозволяють успішно вирішувати ці завдання. Тому використання *Deutsche Welle* дасть змогу викладачам показати студентам із різних сторін німецьку мову. За допомогою рубрик в *Deutsche Welle* студенти зможуть поглибити свої знання та розширити словниковий запас у сфері німецької мови.

Німецька з *Deutsche Welle* – величезна безкоштовна база структурованих уроків, вправ та інтерактивних завдань з німецької мови. Її розробник – німецька медійна компанія *Deutsche Welle*. Розпочати вивчення можна з будь-якого рівня й за бажання зосередитися на розмовних навичках або граматиці. Також є можливість завантажити уроки на мобільний та слухати їх протягом дня.



Рис. 8

За допомогою безкоштовних курсів від DW студент має змогу вивчати німецьку так, як йому до вподоби: шляхом електронного навчання за власним комп'ютером, з відео, аудіо чи подкастами або у класичний спосіб, за роздрукованими текстами і завданнями. Deutsche Welle пропонує широкий вибір курсів німецької як для початківців, так і для просунутих студентів. Мультимедійні матеріали допоможуть викладачам німецької мови урізноманітнити власні заняття. Також Deutsche Welle має різноманітні рубрики для навчання німецької мови. Отже, викладачі можуть використати такі рубрики у навчанні німецької мови.

Онлайн-курс *Deutsch Interaktiv* охоплює в 30 уроках рівні від A1 до B1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Численні вправи, аудіо, відео і тести супроводжуватимуть самостійне вивчення німецької.

За допомогою *Audiotrainer* студент має змогу вивчити корисні для повсякденного життя слова базового словника та покращити свою вимову. Пропоновані 100 уроків побудовані на лексиці, що відповідає рівням A1 і A2.

Мовний курс *Deutsch – warum nicht?* розповідає історію студента-журналіста Андреаса, який працює портье в готелі. Кожна серія складається з 26 уроків з діалогами, вправами та аудіо для скачування.



Мовний курс відповідає рівням від А1 до В1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Він орієнтований на студентів, які починають або продовжують вивчати німецьку.

**Video-Thema** пропонує цікаві доповіді з найрізноманітніших тем. Додаткові глосарії та завдання допоможуть розширити словниковий запас і покращити розуміння розмовної німецької.

**Das sagt man so!** – поширені серед німців фразеологізми та прислів'я пояснені надзвичайно доступно. Смішні картинки, конкретні приклади та вправи рівня В1, В2 вчать правильно розуміти та влучно використовувати різні мовні засоби.

**Alltagsdeutsch** пропонує розважальні аудіосюжети на яскраві теми німецького повсякдення. Курс орієнтований на студентів найвищих рівнів. Аудіо супроводжується текстами й питаннями до них.

Багато німців говорять діалектами. Діалекти ускладнюють порозуміння, але створюють регіональну ідентичність. Атлас діалектів (**Dialektatlas**) представляє різноманітні землі з їхнім населенням та діалектами.

**Sprachbar** – це роз'яснення до актуальних заголовків, стійких висловів і граматики; знайомлять просунутих студентів з тонкощами німецької мови. Поряд з аудіодоповідями доступні їх текстові версії з питаннями до змісту.

**Jojo sucht das Glück** розповідає у 33 відеосеріях про пригоди бразилійки Джорджо у Кельні. Студенти ж можуть покращити знання німецької за допомогою інтерактивних вправ, граматичних пояснень тощо.

У рубриці **Wort der Woche** Deutsche Welle кожного тижня знайомить студентів, починаючи з рівня В2, з кумедними словами німецької мови.

Для початківців на сайті розміщена теленовелла. Такі відео не тільки допомагають розширити словниковий запас студента, а й сприяють застосуванню нових лексем. Після перегляду кожної серії студентам пропонують виконати додаткові онлайн-вправи. І тому одразу після виконання завдань кожен може оцінити свої результати. Завдяки мультимедійним матеріалам студенти практикують аудіювання та засвоюють вимову носіїв німецької мови. Для студентів, які володіють середнім рівнем мови, на сайті розміщені тексти різної тематики. Таким чином студенти можуть самостійно прочитати текст, перекласти його та виконати завдання. Більшість текстів також доступні у аудіоформаті.

Рубрика **Langsam gesprochene Nachrichten** буде цікавою для студентів, які опановують рівень В2 та С1. За допомогою вищезазначеної рубрики студенти мають змогу отримувати актуальну

інформацію про події у Німеччині та світі, а також удосконалювати свої знання німецької мови. великою перевагою є різноманіття тематик текстів та формат текстів й аудіо).

Рубрика **Deutschlandlabor** буде цікава студентам, які опановують або вдосконалюють рівень А2. Двоє ведучих подають інформацію щодо німецького менталітету, особливостей життя в Німеччині. Інформація представлена у відеоформаті. Кожна серія присвячена певній темі.

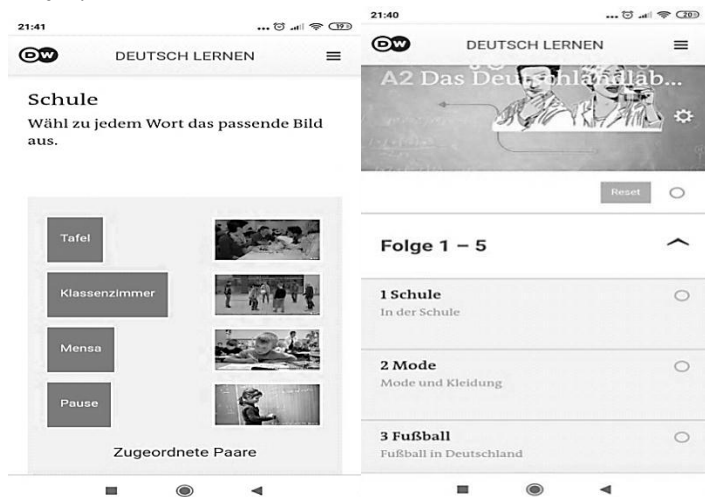


Рис. 9

Після перегляду короткого відеоролика студентам пропонують виконати 9 завдань. Завдання побудовані таким чином, щоб отримати максимальну користь. Так студенти практикують сприйняття німецької мови на слух та вживання нових лексем. Крім того, під час виконання вправ, студенти мають змогу їх прослухати. Це допоможе попрацювати над вдосконаленням вимови. Вправи зорієнтовані на поповнення лексичного запасу. Тому студентам пропонують впорядкувати картинки та поняття, лексеми та їх тлумачення, доповнити пропущені слова.

Онлайн-завдання ідеально підходять для самостійної роботи студентів. У кінці кожного з 9 завдань є змога перевірити правильність виконання та звернути увагу на помилки. Після виконання всіх вправ програма автоматично підраховує правильні відповіді і надає їх у відсотковому співвідношенні.



Рис. 10

Додаток *Deutschlandlabor* є невід'ємним ресурсом під час онлайн-навчання, оскільки викладачу не потрібно перевіряти роботи кожного студента, а достатньо переглянути скріншоти їх результатів. Вищезазначеними матеріалами можна користуватися як безпосередньо на заняттях, так і задавати їх для самостійного опрацювання. Інформація, розміщена на сайті, стосується різних сфер життя. Її можна використовувати під час проведення занять з основної мови, другої іноземної та практичного курсу письмового та усного перекладу (можна практикувати синхронний та послідовний переклад).

Для того, щоб описати додаткові переваги використання інтернет-ресурсів для вивчення німецьких лексем, пропонуємо розглянути також програму *Quizlet*.

Вона доступна в онлайн-режимі та її можна завантажити на Windows або Android. Цей інтернет-ресурс допоможе заучувати нові лексеми та фрази. На сайті Quizlet можна вивчати слова до певної теми або загальні вирази. Крім того, можна створити власний модуль, записати в нього нові слова та підібрати зображення, яке найкраще асоціюється з тією чи іншою лексемою. (У нашій роботі використовуємо власний модуль «Das Äußere des Menschen». Режим доступу: <https://quizlet.com/581353759/das-ausere-des-menschen-flash-cards/>).

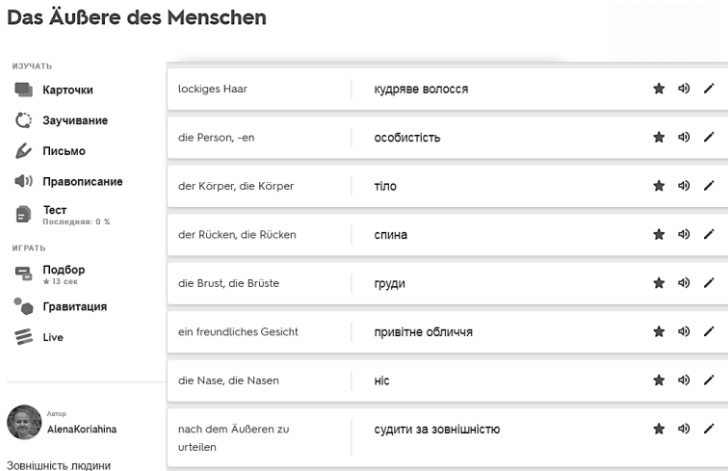


Рис. 11

На сайті за допомогою різних вправ студент вивчає нові слова, їх правопис та вимову. Слід розглянути всі запропоновані функції, щоб оцінити якість електронного ресурсу для вивчення німецьких слів.

У розділі «Картки» студент ознайомлюється з усіма лексемами, що входять до модуля. Спочатку на екрані з'являється німецьке слово. Якщо студент не знає перекладу, то після натиску на ліву клавішу мишки картка перевертається на інший бік, де й розміщений переклад.



Рис. 12

Після режиму «Картки» (де студент зміг ознайомитися з новими словами) можна перейти до режиму «Заучування». Він допомагає краще запам'ятати слова, їх значення та правопис. Цей режим

## ***Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм***

пропонує підібрати правильний переклад слова спочатку з німецької мови, далі перекласти самотужки і на останньому етапі прописати переклад з російської німецькою. Під час «заучування» студенту пропонують попрацювати з сьома-вісьма словами. Після того, як студент кожен раз правильно вказував переклад лексеми і в кінці сам правильно записав її німецькою мовою, це слово переходить до списку «засвоєних» слів. Ті, в яких траплялися помилки, потрапляють до списку «знайомі» слова. Таким чином, завжди доступна інформація про те, скільки взагалі лексем містить модуль, скільки знайомих та скільки засвоєних. Тому студент може сам слідкувати за своїм прогресом у сфері вивчення слів. Крім того, якщо натиснути на «засвоєні» або «знайомі» слова, студент має можливість прослухати, як вимовляють запропоновану лексему.

привітне обличчя	кидатися в очі
den Kopf gerade halten	schmale (breite) Schultern
die Hand, die Hände	auffallen, fällt auf, fiel auf, ist aufgefallen
ein freundliches Gesicht	runzlige Haut
die Zehe, die Zehen	nach dem Äußeren zu urteilen

Рис. 13

Режим «Письмо» пропонує альтернативу диктантам, коли студентам надавався список слів, які необхідно перекласти. Але сучасний варіант такої перевірки є зручнішим, бо допущені помилки одразу показують і пропонують повторити лексему. Процес відбувається автоматично і у викладача вже немає необхідності годинами перевіряти написані диктанти. Недолік полягає у тому, що іноді автоматично затиснеться не та буква, або переклад слова не відповідає тому, що заданий програмою. Але розробники звернули на це увагу і додали опцію «я відповів правильно». У цьому режимі відсутній поділ слів на маленькі групки – всі слова з модуля повинні бути прописані. Також відображується кількість правильних слів та допущених помилок.

тіло

кудряве волосся

Не знаю | Не знаю  
НЕМЕЦЬКИЙ | НЕМЕЦЬКИЙ

риси обличчя

Не знаю  
НЕМЕЦЬКИЙ

Рис. 14

Режим «Правопис» пропонує альтернативу диктантам, котрі писали під диктування. Проте автоматика та швидкість виправлення помилок – це вагомі переваги. На цьому етапі студенту пропонують прослухати слово і записати його. Внизу написаний переклад російською мовою. Якщо була допущена помилка, то програма виправляє її і говорить слово по буквах, а потім пропонує ще раз правильно написати його. Це спонукає студента вчитися сприймати не лише візуальну, а й аудіоінформацію. Письмова фіксація дуже тісно пов'язана з усіма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, читанням, говорінням. Вона допомагає утримувати в пам'яті потрібну інформацію, удосконалити логічне викладення матеріалу, сприяє кращому розумінню німецькомовних текстів.

Також міститься розділ «Тест». Він складається із п'яти питань для письмової відповіді, п'яти питань для підбору, п'яти питань з вибором відповіді, та п'яти питань «правильно – не правильно». У питаннях для письмової відповіді слід перекласти 5 слів самостійно. Завдання «П'ять питань для відбору» пропонує правильно співвідносити слово та переклад. Питання з вибором відповіді подають слово та чотири варіанти його перекладу. Завдання «Правильно – не правильно» пропонує слово з перекладом, а студенту необхідно вказати, правильно чи ні. В кінці тесту натиснути на кнопку «перевірити» і одразу показують, які саме відповіді були неправильними та результат у відсотках.

## **Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм**

У розділі «Параметри» можна обрати, яким типам питань надати перевагу та скільки їх буде на тесті. Слова, які важко запам'ятати, є можливість позначити зірочкою і в параметрах тесту вказати необхідність запитувати тільки їх.

Для того, щоб вивчення нових слів було певною мірою розвагою, розробники створили дві гри. Перша з них називається «Підбір». Завдання гри – очистити екран шляхом підбору слова та його перекладу. Їх необхідно з'єднати, перетягнувши мишкою. Якщо комбінація правильна, то пара слів зникає з екрана. Тут фіксується швидкість виконання завдання та пропонують побити власний рекорд.

Гра «Гравітація» заснована на тому, що студенту необхідно захистити свою планету (вона знаходиться внизу екрана) від астероїдів. На кожному астероїді прописане німецьке слово або фраза. Поки він падає зверху екрана вниз, необхідно встигнути надрукувати переклад, щоб знищити астероїд.



Рис. 15

Quizlet Live в режимі гравців – це захоплююча гра для навчання, аби допомогти учням краще запам'ятовувати матеріал, навіть коли ви навчаєтеся чи викладаєте дистанційно. Гравці працюють в командах, зіставляючи терміни та визначення з навчальних модулів.

**Goethe-Verlag<sup>2</sup>** пропонує курси для початківців (рівні A1–A2), які також доступні у вигляді мобільного додатку. За допомогою цього додатка можна вивчити основну німецьку лексику і структуру речення, щоб мати змогу розуміти співрозмовника та висловлюватися в більшості звичайних повсякденних ситуацій.

**Mein weg nach Deutschland** – це одночасно додаток та мінісеріал про молоду туркеню Невін, яка приїхала до Німеччини і починає там нове життя.

На шляху інтеграції їй необхідно робити багато справ самостійно: їздити на автобусі, шукати роботу і квартиру, ходити до лікаря, а також справлятися з іншими щоденними клопотами. Переглянути серіал та виконати вправи до нього можна як в однойменному додатку, так і на сторінці Гете-інституту.

Для рівня А1 у додатку розміщено 8 серій, які присвячені таким темам:

- перші кроки в Німеччині;
- в автобусі;
- пошук роботи;
- на роботі;
- нові друзі;
- у лікаря;
- пошук квартири;
- на дорозі;
- контракт стільникового телефону.

The image shows a grid of four lesson cards from the Goethe Institut mobile app. Each card features a black and white photograph, a title, a progress indicator, and a short description of the lesson content.

- IM BUS**  
Punktestand: 0 / 500  
Nevin möchte mit dem Bus zur Agentur für Arbeit fahren. Sehen Sie den Film. Machen Sie dann die Übungen.
- AUF ARBEITSSUCHE**  
Punktestand: 0 / 502  
Nevin sucht eine Arbeit. Sie ist bei der Agentur für Arbeit. Findet sie eine Arbeitsstelle? Sehen Sie den Film. Machen Sie dann die Übungen.
- BEI DER ARBEIT**  
Punktestand: 0 / 400  
Nevin hat eine Arbeit gefunden. Sie hat ihren ersten Arbeitstag. Sehen Sie den Film. Machen Sie dann die Übungen.
- NEUE FREUNDE**  
Punktestand: 0 / 502  
Nevin ist allein zu Hause. Sie hat einen Kuchen gebacken und möchte ihre Nachbarn kennenlernen. Sehen Sie den Film. Machen Sie dann die Übungen.

Рис. 16



## Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм

До кожної серії в додатку розміщений її опис та різноманітні вправи: правильно / неправильно, обрати правильну відповідь, з'єднати фото-графії з описом, розставити репліки у правильному порядку, розставити події у правильному порядку та ін.

**Bei der Arbeit**



Nevin hat eine Arbeit gefunden. Heute ist ihr erster Arbeitstag in einem Supermarkt. Dort erlebt sie eine Überraschung. Aber es gibt auch viel zu lernen. Was sind Nevins Aufgaben? Wie heißen die Gemüsesorten? Und was kostet wieviel? Sehen Sie den Film. Machen Sie dann die Übungen.

Um das Video auch Offline ansehen zu können, kann es hier heruntergeladen werden.

**ÜBUNG STARTEN**

**LÖSEN**

**1 / 4**

Nevins erster Arbeitstag. Ordnen Sie zu.

Nevin hat Arbeit gefunden, in einem Gemüsemarkt. Heute ist ihr erster Arbeitstag. Alles ist neu.

Das ist Nevins Chef. Er hat viel Arbeit und wenig Zeit.

Eine Kundin kommt ins Geschäft und spricht mit Nevin auf Deutsch. Nevin versteht nicht alles.

Nevin muss eine Internetbestellung bearbeiten. Nevins Freundin Yvonne hilft.

**LÖSEN**

**2 / 4**

Wie heißt das? Wählen Sie aus!

Nevin ist in der Praxis. Die Assistentin fragt nach der . Das ist eine Karte von der Krankenkasse. Nevin braucht Medizin. Die Ärztin gibt Nevin ein  für die Apotheke. Nevin soll ein paar Tage im Bett bleiben und nicht arbeiten. Die Ärztin gibt Nevin eine  für ihren Chef.

**LÖSEN**

Рис. 17

### 2.3. Мобільні додатки

Німецько-навчальні мобільні додатки особливо підходять для вивчення лексики. Оскільки більшість додатків для вивчення іноземної мови інтегровані з технологією розпізнавання мовлення, вони ідеально підходять для навчання вимови. Існують також програми, де можна вивчати другу мову, просто граючи в ігри. Багато програм також працюють в автономному режимі в місцях без підключення до інтернету. Ось короткий огляд на сьогодні кращих мобільних додатків для вивчення німецької мови. Більшість з них мають безкоштовну базову версію. Додатки для вивчення німецької мови відмінно підходять для усіх, хто прагне сформувати свій словниковий запас, розширювати його і підтримувати на певному рівні, прориваючись крізь будні і брак часу.

*Deutsch Hören und Lesen* – додаток, який націлений на розвиток навичок читання та аудіювання. Багатьом студентам важко одразу перекладати прослуханий текст. Саме тому у додатку знаходяться тексти та їх аудіозаписи. Ознайомившись зі змістом, легше перекладати аудіо.



## Deutsch Hören und Lesen ( Deutsch lernen )

Рис. 18

У додатку знаходяться тексти різних рівнів: від А1 до В2. Швидкість аудіо також можна регулювати: від повільної (*langsam*) до швидкої (*schnell*). Тексти, які розміщені у додатку, є надзвичайно різноманітними: від звичних «Mein Haus» та «Im Krankenhaus» до «Guten Morgen, Geburtstagskind!» чи «Roboter». Викладач може провести переклад тексту на занятті, разом можна виконати і тести до тексту, які також є у додатку.

## Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм

The image displays two screenshots from a mobile application for learning German. The top screenshot shows a lesson titled "Unser Haus" (Our House) with a background image of a house. The lesson text reads: "Ich bin Klara und erzähle heute von unserem Haus. Unser Haus ist sehr groß. Es hat 250 Quadratmeter. Es gibt auch einen Garten. Im Garten haben wir viele Blumen und einige Bäume. Im Garten gibt es immer viel Arbeit. Ich helfe meinen Eltern gerne im Garten." Below the text is a speed control slider with options "langsam", "normal", and "schnell". To the left of the lesson are four level selection buttons: "A1 Niveau" (with a fountain pen icon), "A2 Niveau" (with a grocery store icon), "B1 Niveau" (with a hot air balloon icon), and "B2 Niveau" (with a basketball hoop icon). The bottom screenshot shows a quiz titled "Das Kinderzimmer" (The Children's Room). It contains two questions: "Frage 1: Wann ist Timo umgezogen?" with radio button options "vor zwei Monaten", "vor zwei Jahren", "vor zwei Tagen", and "vor zwei Wochen"; and "Frage 2: Was bekommt er?" with radio button options "einen Schreibtisch", "einen Fernseher", and "ein Bett". A speed control slider is also present at the bottom of the quiz.

Рис. 19

Проте більш доцільним, на наш погляд, здається використання цього додатка як самостійну роботу студентів. Група ознайомлюється з матеріалами вдома, а на занятті викладач може перевірити переклад тексту, вмикаючи аудіозапис або слухаючи переказ певного тексту.

### **LINGO**

Коли в одному додатку поєднуються гарний дизайн і навчання, де можна вчити слова більш ніж десяти мов різними способами, перевіряти свою пам'ять в спарингах з гравцями з усього світу і брати участь в призових турнірах, то додаток для вивчення німецької мови LINGO просто не можна залишити без уваги. Програма сама підраховує ваш прогрес і кількість слів на повторення. Професійно-скомпоновані режими впливають на мозок так, що навіть у повсякденному житті починаєш запам'ятовувати багато речей набагато легше.

У наш час постійного поспіху, повсякденних турбот і постійної втоми майже ніколи не вистачає часу на маленький старт для початку вивчення улюбленої (або необхідної) мови. Але ж можна почати, поєднавши корисне з приємним. Додаток для німецької мови Lingo стане чудовою підмогою для початківців. Особливо, якщо у людини немає часу на постійні заняття і підтримання рівня словникового запасу. На роботі, вдома, в транспорті завжди можна знайти 10–15 хвилин і поправлятися.



Рис. 20

Найбільшим плюсом є можливість змагатися з іншими студентами чи іншими гравцями, які вивчають конкретну мову. Також раз на тиждень проходить турнір, на якому перші три місця отримують невеликі грошові призи. Погодьтеся, непоганий стимул.

Використовуючи метод запам'ятовування за асоціаціями, змінна гра зі словами дозволить пристосуватися швидко знаходити в голові потрібне слово, орієнтуючись на сам предмет, а не перекладаючи слово в голові з рідної мови. Тобто мозок тренується на той ефект, коли людина при вигляді яблука не починає ритися у себе в пам'яті і згадувати «як же воно німецькою?», а відразу розпізнавати об'єкт як «der Apfel».

Процес навчання охоплює всі важливі аспекти запам'ятовування. Є вправи з озвученням слів, де тренується ваше сприйняття на слух; є побудова фраз, коли потрібно вгадувати слова, вибираючи правильний переклад; також є частина, яка орієнтована на письмові навички, коли потрібно правильно скласти слово із запропонованих літер. За кожну вправу учасник отримує оцінку (від А до Е).

Після проходження уроку з'являється екран з кількістю переглянутих слів, відсотком правильних відповідей, оцінкою і показаним відсотком прогресу, так що виникає відчуття «це ж все не дарма!». В кінці всього цього гравцеві пропонується пройти тест на час, що якоюсь мірою прискорює процес мислення і змушує більш вправно реагувати на досліджувані слова. Якщо тест провалений, то наступну спробу можна здійснити лише через добу, тому відповіді слід надавати ретельно продумуючи.

Також у додатку є різні режими гри, на різний смак і настрої: брейншторм, гра на бали, гра без шансу на помилку і спринт (на час).

Згодом користувач набирає певне число карток, яке може доходити і до декількох тисяч. Але додаток для вивчення німецької мови не дозволяє мозку заснути і сам автоматично підбирає картки на повторення, це вказується відразу на екрані головного меню.

До речі, щодо головного меню. Воно дуже зручне, навіть для початківця, оскільки всі функції відразу в наявності і не потрібно лазити по всьому додатку, щоб дізнатися, скільки людей зараз онлайн і готові грати або ж який у тебе зараз рівень. Те ж саме можна сказати і про дизайн: завдяки м'яким кольорам не виникає бажання скоріше натиснути «вихід», а навпаки хочеться продовжувати вчитися.

З огляду на наявність розширеної платної передплати, потрібно сказати, що розробники постійно стежать за відгуками і коментарями користувачів. Відповідно, Lingo забезпечується постійними оновленнями і незабаром будуть додані нові функції, серед яких буде «Бібліотека за

тематиками», яка буде орієнтована на професійну діяльність (бізнес, медицина та ін.), і будь-який користувач зможе створювати власні уроки, враховуючи особисті потреби.

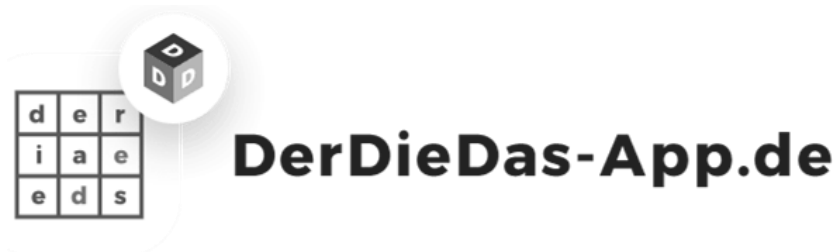


Рис. 21

Вивчаючи німецькі слова, слід приділяти велику увагу артиклям. *Der Die Das* допоможе розібратися в артиклях німецьких іменників у форматі інтерактивного квіза. Тут можна знайти поради з граматики та добірку правил щодо використання німецьких артиклів, а також послухати, як вимовляються слова і обрати улюблені слова.

*Phase6 Hallo Deutsch* – ще один додаток для вивчення німецької мови, розрахований для смартфонів і невеликих портативних пристроїв, які були розроблені для іммігрантів, що почали жити в Німеччині. Тим не менш, його може будь-хто безкоштовно завантажити для вивчення німецької мови.



Рис. 22

Основна увага приділяється побудові словника, необхідного в повсякденних ситуаціях, і навчання вимові та сприйняття мови. Цей курс добре підходить для початківців. За допомогою цього додатка можна вивчити основну німецьку лексику і структуру речення, щоб висловлюватися в більшості звичайних повсякденних ситуацій.

## Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм

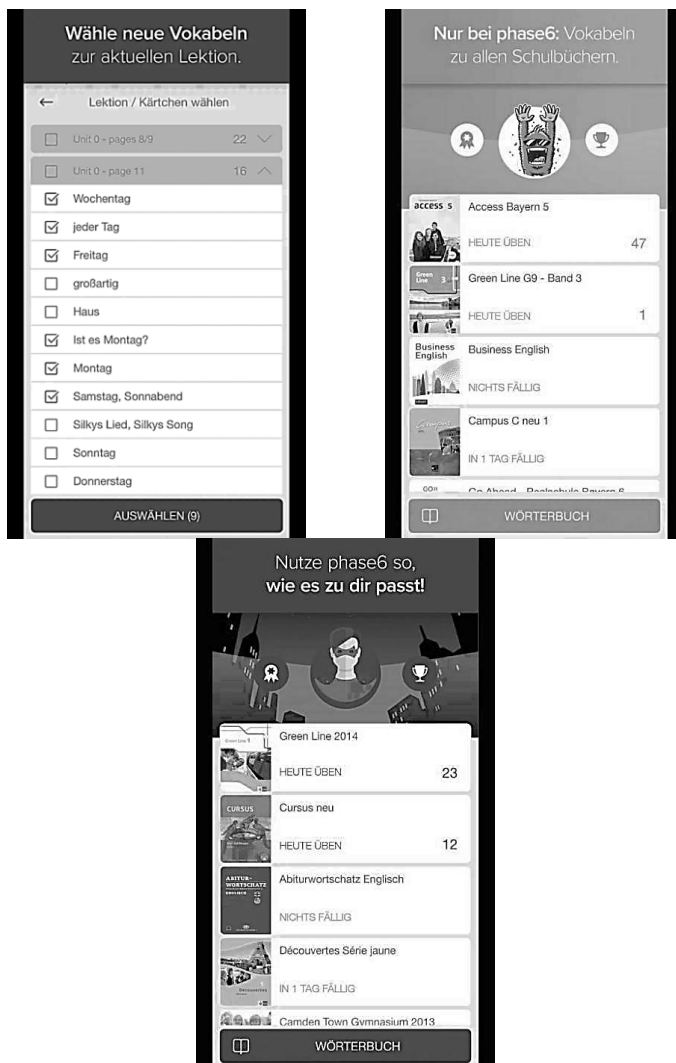


Рис. 23

Додаток **Drops** сфокусований на розширенні словникового запасу, і він непогано справляється з цим завданням. А також у ньому зручний дизайн.

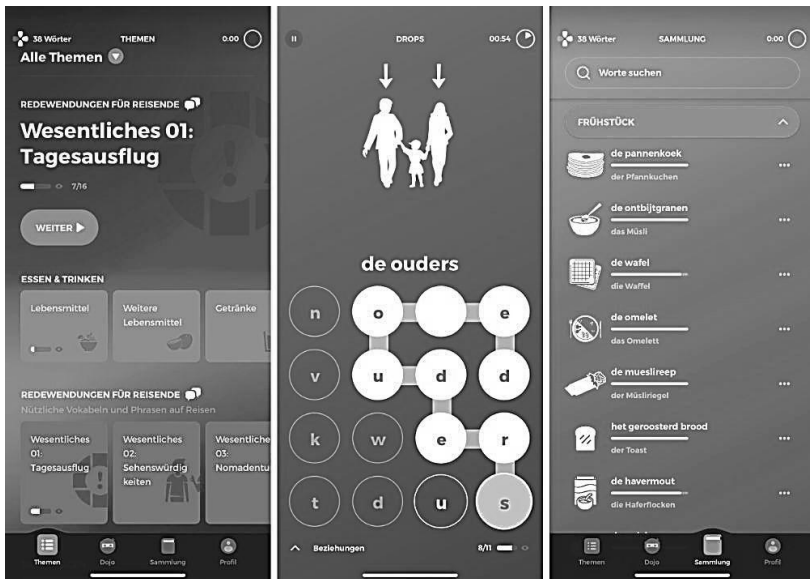


Рис. 24

Drops запропонує тобі короткі захоплюючі ігри, побудовані на мнемонічних асоціаціях, які допомагають систематизувати словниковий запас. Потрібно лише поєднувати картинки і слова, вписувати пропущені букви у словах – такі вправи більше схожі на гру, ніж на урок. До того ж кожне заняття триватиме не більше 5 хвилин, що дозволяє підтримувати мотивацію і не перевтомлюватися, адже навіть найбільш зайнята людина зможе знайти 5 вільних хвилин в день!

Додаток *Memrise* націлений на поповнення словникового запасу, а також на відточування вимови рівня носіїв мови. Можна записати свій варіант і порівняти з вимовою native speaker. Ще одна корисна функція Memrise – відкладене повторення. Алгоритм програми підрахує, коли і як часто ти переглядаєш те чи інше слово і запропонує тобі повторити його через певний час. Це дуже зручно та корисно.

Ми віримо, що говоріння – це найшвидший спосіб вивчення мови. У безкоштовному додатку *Tandem* користувачі можуть спілкуватися з носіями інших мов по всьому світу і практикувати більш ніж 160 мов за допомогою текстових повідомлень, аудіоповідомлень і відеодзвінків. Tandem – найбільша спільнота тих, хто вивчає мови (мільйони користувачів!). Студентам легко знайти підходящого партнера для мовного обміну.



Додаток **LingoDeer** колись було створено для тих, хто вивчає японську, корейську або китайську мови, проте з часом в нього додали німецьку, французьку та іспанську. Ця програма поки не є настільки популярною, але вона вже вважається гідною альтернативою Duolingo. Додаток було розроблено професійними вчителями, його навчальна програма та вправи тренують читання, сприйняття на слух, говоріння і навички письма. Особливо привабливим в LingoDeer є його автономний режим: навіть якщо студент не в мережі, він може продовжувати вивчати німецьку.

Програма **Nemo** є безкоштовною. Творці стверджують, що вона розроблена таким чином, щоб по максимуму використовувати «всю міць мобільних пристроїв і людського мозку». Дійсно, Nemo – одна з небагатьох програм, за допомогою якої можна не тільки заучувати нові слова, а й тренуватися у вимові, записуючи себе на вбудований диктофон. Ця функція призначена для виправлення акценту. У режимі плеєра користувачі записують свою промову і порівнюють її з вимовою німецького диктора.

Nemo дозволяє вибирати кількість фраз заучування в день, швидкість прослуховування, час нагадування про новий урок. Режим «вечірній повтор» пропонує ще раз послухати вивчені за день нові фрази. Що важливо, додаток не вимагає підключення до інтернету. Nemo – відмінний варіант для поповнення словникового запасу.

У додатку **Learn German** немає нічого зайвого: 800 основних словосполучень і виразів, які стануть в нагоді як у подорожі, так і на початковому етапі вивчення мови. Базовий рівень розділений на кілька категорій: вітання, романтика, їжа, правильне харчування, покупки, здоров'я, хобі, загальні фрази. Додаток допоможе під час здійснення покупок і під час замовлення страв в німецькому ресторані. Інформація містить ілюстрації та основні фрази для мандрівників.

У мовних школах твердять про те, що картки – кращий спосіб швидко поповнити свій словниковий запас. Якщо вам не хочеться витратити папір і писати слова від руки, скачайте додаток **Lingvo Light DE**. Картки можна сортувати за темами, а потім перевіряти себе за допомогою функції «тест». Крім збережених вами слів, додаток містить списки німецьких дієслів з усіма формами відмінювання. Бракує тільки одного – готових карток для тих, хто тільки почав вивчати німецьку мову.

### **Lexiconer**

Lexiconer – програма для поповнення словникового запасу. Основна її відмінність від програм подібного роду – простота. На

сьогодні програма доступна для Windows. Існує величезна кількість методик для заучування слів, серед них є як погані, так і хороші. Протягом місяця можна вивчити тисячу нових слів, якщо в день присвячувати заняттям 30 хвилин.

Можливості програми:

- п'ять різноманітних вправ: мозаїка, вибір перекладу, картка, вибір слова, написання;
- повноцінна робота зі словником: пошук, додавання, зміна, видалення слів;
- звукова вимова.

The image shows the word 'Kahoot!' in a large, bold, black, sans-serif font. The letters are thick and the overall style is modern and playful. The exclamation point is also large and matches the font style.

Рис. 25

**Kahoot** – яскравий додаток, що спонукає студентів до навчання. Його мета – перетворити навчання в незабутній досвід. Цю платформу, в основу якої покладений принцип гри, використовують мільйони людей в усьому світі: вчителі, викладачі, студенти, школяри, працівники підприємств і просто люди, які полюбують веселий процес навчання.

У Kahoot можна швидко створити квізи (ігри-опитування) або користуватися вже наявними в базі. Kahoot розроблений не тільки для навчання та вивчення іноземних мов та багатьох інших предметів, що може допомогти розширити лінгвокраїнознавчі знання студентів.

У Kahoot можна грати в режимі «live» з питаннями, на які треба відповідати, використавши при цьому смартфон. На проекторі чи екрані головного комп'ютера можна бачити питання з можливими варіантами відповідей. Якщо зі студентами рівня А1–А2 можна просто заучувати слова, то заняття для вищих рівнів – урізноманітнити ще й обговоренням. Kahoot допомагає у запам'ятовуванні лексики, закріпленні пройденого матеріалу, а також розвиває реакцію.

Як працює: заходите на Kahoot.com, реєструєтеся, вибираєте гру або створюєте власну, підключаєте (якщо гра проходить для групи студентів) інші пристрої. Тому всі гравці повинні також зайти у своїх

смартфонах на Kahoot.it і ввести Game Pin, який висвітиться на головному комп'ютері чи проекторі. Можна навчатися і одночасно весело проводити час.

У процесі гри відчувається дух суперництва, який змушує студентів вивчити нові слова. Студенти відразу бачать результат і викладачу не потрібно витрачати свій час на перевірку. В кінці заняття можна обговорити результати. Також студенти можуть самостійно використовувати пройдену на занятті гру вдома для закріплення матеріалу.

Детальніше про додаток можна дізнатися з відео: <https://www.youtube.com/watch?v=7XzfWHdDS9Q>.

Зміст мобільного навчання часто ототожнюється з переходом від текстових та аудіоматеріалів до відео. В основі обох підходів знаходиться певний текст і завдання студента – вивчити, переказати чи інтерпретувати. Ми пропонуємо використати підхід «Якщо тексту нема, то його слід створити». І хоча наступний вид діяльності, на перший погляд, ніяк не пов'язаний з вивченням іноземної мови, він є дуже популярним серед молоді і може, якщо його правильно використовувати, стати must-be кожного заняття. Йдеться про *Instagram*.

Використання фотографій та малюнків, які є основою мережі Instagram, можуть стати засобом мотивації студентів до говоріння на заняттях іноземної мови. При чому мовлення може бути у цьому випадку як усним, так і писемним. Коментування фотографій є окремим «сучасним» видом діяльності. Студент прагне бачити значущість та важливість його роботи. Коли він розуміє, що його коментар читатимуть інші студенти, то він докладе більше старань та зусиль у його написанні, ніж, наприклад, для написання діалогу в зошиті, де можна буде так легко перекреслити усе написане, і де ніхто, окрім нього самого, це не побачить.

Обговорення картинок може бути здійснено на основі особистих профілів студентів (за їх згодою) чи на основі фотографій, які знаходяться на сторінці кафедри чи групи, контент якої підходить до теми заняття.

Існує безліч активностей, які пов'язані з використанням фотографій. І, можливо, дехто зауважить, що використання Instagram не є обов'язковим елементом для більшості запропонованих нижче видів діяльності. Проте, на нашу думку, викладачу слід розумітися на запитах сучасного студента.

Отже, пропонуємо такі вправи.

1. Зробити комікси. Сучасні студенти дуже обізнані. Вони легко зроблять декілька фото та зможуть підписати їх, щоб зробити фото-історію. Наприклад, власний розпорядок дня, заняття з іноземної мови, екологічна ситуація у власному місті, прийом у лікаря та ін.



Рис. 26

2. До теми «Подорож» доречним буде завдання, коли викладач сам завантажує в *Instagram* фотографії, а студенти мають дізнатися, яка це країна та розповісти, що саме зображено на фото (національний одяг чи їжа, прапор, знамениті особистості). Відповідаючи на питання «Was seht ihr auf dem Foto?» можна вправлятися у використанні Akkusativ.

3. Тему минулого часу можна вивчати, коментуючи фотографії дитинства.

4. Тему «Навчання» можна вивчати за допомогою Stories. Спочатку викладач називає вид діяльності, а студенти мають зняти про нього Story, а потім студенти повинні переглянути та прокоментувати відео один одного.

5. Тему «Настрій. Емоції» студенти можуть чудово виразити своїми фото. Можна попросити не просто зробити селфі, але й також прокоментувати його, використовуючи конструкцію з «weil».

## ***Методичні вказівки щодо поповнення лексичного запасу студентів шляхом використання комп'ютерних програм***

6. Можна запропонувати студентам зробити фотолистівку (до дня народження студента чи національного свята) та написати привітання іноземною мовою.

7. Поповнення словникового запасу дієсловами можна здійснити, коментуючи різноманітні сторінки, на які підписані самі студенти (подорожі, спорт, beauty-індустрія, фільми та інше).

8. Можна запропонувати перерву у вигляді 5 хв для створення власного мему німецькою мовою. Оцінити роботи один одного студенти зможуть за допомогою лайків. Ще більше задоволення принесе студентам дозвіл попрацювати з фотографіями своїх викладачів.



Рис. 27

9. Для рівня A1 підійде гра з логотипами фірм. Викладач надсилає логотипи, а студенти повинні назвати, що виготовляють ці підприємства.

Варто пам'ятати, що одне фото чи картинка можуть бути використані безліч разів. Якщо на фото зображена людина, то можна попрацювати з нею під час вивчення тем «Зовнішність», «Професії», «Настрій. Емоції». Фото з теми «Подорож» підійде для «Погода. Пори року», «Місто».

#### **2.4. Рекомендації викладачам для організації навчання за допомогою мобільних додатків**

1. Навчання з використанням мобільних додатків варто вводити поступово, починаючи знайомство з функціоналом додатків або ресурсів, з якими ви збираєтеся працювати.

2. Напишіть список всіх додатків або ресурсів, які, на ваш погляд, найбільше підходять для виконання навчальних цілей, і докладно вивчіть кожне, щоб надавати допомогу, якщо у студентів виникнуть проблеми з використанням.

3. Вишикуйте заняття так, щоб спочатку студенти використовували мобільні додатки на заняттях німецької мови із загальною метою, як, наприклад, знайти інформацію німецькою мовою, а потім вже переходити безпосередньо до теми, заданої навчальним планом.

4. Чітко промовляти, з якими ресурсами і в якому режимі ви збираєтеся працювати. В іншому випадку, студент, який не почув завдання, не встигне за іншими студентами, оскільки темп роботи з мобільними пристроями вкрай швидкий.

5. Дозволяйте студентам працювати з будь-якими ресурсами і додатками, яких немає в вашому основному списку. Якщо студентам з ними зручніше працювати, то це дасть тільки перевагу і велику внутрішню мотивацію.

6. Мотивуйте студентів на роботу поза класом, таким чином вони зможуть вчити німецьку мову де і коли завгодно, при цьому витрачаючи на завдання стільки часу, скільки їм самим потрібно.

7. Стежте за останніми новинами та оновленнями додатків і ресурсів, часто вони додають нові, більш розширені або зручні функції використання, які допоможуть вам і студентам в роботі з мобільними пристроями.

#### **2.5. Переваги та недоліки**

Виділяють такі переваги впровадження смартфонів у навчальний процес:

1. Мобільний пристрій робить навчання дійсно індивідуальним. Студенти мають можливість вибору змісту навчання з урахуванням їх інтересів, в результаті освіта орієнтована на студента.

2. Гнучкість, негайний доступ до інформації, необхідної для конкретної роботи, за допомогою мобільних пристроїв дозволяє підвищити продуктивність людини.

3. Самостійне навчання і негайне надання контенту за запитом є характерними рисами навчання онлайн. Воно створює умови для спільного навчання та взаємодії.

Поряд з перевагами, впровадження інформаційних технологій може мати і негативні сторони. Проблемами, що виникають у процесі застосування інформаційних технологій, є такі. Проблема співвідношення обсягів інформації: інформація, надана комп'ютером, може істотно різнитися з тими обсягами, які користувач (студент) здатний охопити, осмислити і засвоїти. Можлива індивідуалізація процесу навчання: кожна людина засвоює матеріал відповідно до своїх індивідуальних здібностей сприйняття, а значить, в результаті такого навчання вже через 1–3 заняття студенти будуть перебувати на різних рівнях вивчення матеріалу. Це може привести до того, що викладач не зможе продовжувати навчання за традиційною системою.

Різниця в «машинному» і людському мисленні: якщо машина «мислить» тільки в двійковій системі, то мислення людини більш багатостороннє, ширше і багатше. Як використовувати комп'ютер, щоб розвинути в учнів людський підхід до мислення, а не прищепити йому якийсь жорсткий алгоритм розумової діяльності? Тут головним завданням є те, щоб студент не перетворився в автомат, який вміє мислити і працювати тільки за запропонованим програмістом алгоритмом. Забезпечити це можна шляхом поєднання інформаційних методів навчання поряд з традиційними. Програми повинні надавати користувачеві можливість побудови свого алгоритму дій, а не нав'язувати готовий, створений кимось. Тому контроль зі сторони викладача є не просто вимогою процесу навчання, а його передумовою.

Психологічне навантаження на користувача: програми складають висококваліфіковані експерти. Може скластися така ситуація, що під час отримання підказок, які в конкретному випадку складені на високому науковому рівні, у користувача може скластися думка, що його рівень підготовки дуже низький і, відповідно, відбудеться зниження самооцінки і все супутнє цьому. Для досягнення позитивних результатів використання комп'ютера в навчанні недостатньо просто впровадити їх в навчальний процес, доцільно розробити нові предметні програми, які передбачали б використання комп'ютерних технологій протягом усього процесу навчання. Програма, у свою чергу, визначить методи викладання і умови здійснення навчального процесу. І, що найбільш істотно, вказуючи склад засвоєваних знань і їх зв'язку, програма тим самим проектує науковий стиль мислення,

який необхідно сформувавши в учнів під час засвоєння пропонованого їм навчального матеріалу з використанням інформаційної технології.

Поряд з перерахованими проблемами комп'ютеризації освіти існують і інші, не менш важливі. До них належать: інформаційна культура педагогів; готовність викладачів до застосування інформаційної технології в навчанні; технічне оснащення вузів та ін.

Таким чином, зараз вже очевидно, що темпи розвитку комп'ютерної техніки явно випереджають дослідження і розгляд проблем, пов'язаних з її експлуатацією. Можливості комп'ютера виступати в ролі викладача в навчальному процесі оцінюються по-різному: від абсолютного їх заперечення до твердження про те, що ЕОМ можуть бути передані всі основні і допоміжні функції викладача. Більшість фахівців дотримуються думки, що комп'ютер не зможе повністю замінити викладача через ряд причин, головними з яких є: на комп'ютері не можуть бути повністю імітовані ті аспекти діяльності викладача, які пов'язані з його виховними функціями; метою навчання також є розвиток комунікативної здатності людини, комп'ютер не зможе замінити людське спілкування і зрозуміти таємницю людської думки.

На сучасному етапі найбільш конструктивним представляється підхід, згідно з яким комп'ютер не слід протиставляти викладачеві, а доцільно розглядати його як засіб підтримки його професійної діяльності.



## ВИСНОВКИ

Розвиток новітніх технологій вплинув на всі сфери людського життя. Сфера освіти – це не виняток. Тепер студенти часто отримують домашні завдання на електронну пошту або у соціальних мережах. Життя сучасної молоді тісно пов'язане з технологіями. Все частіше замість особистих зустрічей студенти діляться враженнями та новинами у соціальних мережах. Щохвилини вони отримують інформацію: повідомлення, коментарі до фотографій та інші сповіщення. Таке активне застосування смартфонів та їх функціонал зумовлюють впровадження використання смартфонів в освітньому процесі, а саме – у вивченні іноземних мов. Для опанування будь-якої мови є надзвичайно важливими розширення словникового запасу. Завдяки всевітній мережі ми маємо доступ до багатьох мобільних додатків, комп'ютерних програм та вебсайтів. Вони допомагають зробити процес навчання сучасним, ефективним та різностороннім.

На сучасному етапі найбільш конструктивним представляється підхід, згідно з яким комп'ютер не слід протиставляти викладачеві, а доцільно розглядати його як засіб підтримки його професійної діяльності. При цьому розробка і пошук методик навчання за допомогою мобільних пристроїв можуть сприяти налагодженню діалогу викладача зі студентами, підвищенню мотивації учнів, створення персоналізованих навчальних просторів. А перехід до нових стандартів в електронному навчанні з часом дозволить розвинути навички до безперервного навчання протягом усього життя.

Варто запропонувати студентам користуватися інтернет-ресурсами та програмами, які доступні на мобільних телефонах. Так студенти зможуть виконувати домашні завдання та вчити слова у будь-якому місці та у будь-який проміжок часу. Крім того, інтернет-ресурси на відміну від друкованих книг, в більшості випадків пропонують аудіовізуальну інформацію. Тобто слово або вираз буде в аудіоформаті (це покращує вимову та швидкість запам'ятовування) і буде містити зображення чи відео для зорового сприйняття і побудови асоціативного ряду.

Для цієї мети підходять такі сайти, програми та додатки, як Deutsche Welle, Goethe-Institut Verlag, Lingvo Light DE, Nemo, Chatterbug, Der Die Das, Tandem, Memrise, Mein weg nach Deutschland, Quizlet, а також запропоновані студентами SpeakASAP, YouTube, Instagram та інші.

Таким чином, питання спеціально облаштованих аудиторій втрачає свою актуальність – смартфон є у кожного на кожному занятті. Це дозволяє викладачеві використовувати різноманітні завдання онлайн на будь-якому занятті.

Виділяються також такі переваги впровадження смартфонів у навчальний процес:

- мобільний пристрій робить навчання дійсно індивідуальним, студенти мають можливість вибору змісту навчання з урахуванням їх інтересів;

- гнучкість, миттєвий доступ до інформації, необхідної для конкретної роботи, за допомогою мобільних пристроїв дозволяє підвищити продуктивність людини;

- самостійне навчання і негайне надання контенту за запитом є характерними рисами мобільного навчання.

Підсумовуючи вищезазначене, варто ще раз відзначити високий дидактичний потенціал мобільних пристроїв і технологій, які допоможуть за умови їх грамотної інтеграції перейти до нової освітньої моделі. У навчальному процесі нової освітньої моделі повинні застосовуватися як нові форми навчальної діяльності, так і нові типи завдань і вправ. Викладач, у свою чергу, повинен іти в ногу з часом, використовувати можливість застосування мобільних додатків на заняттях, щоб стимулювати студентів до навчання та вчити їх користуватися мобільними пристроями з навчальною метою як в аудиторії, так і за її межами.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айкина Т. Ю. Метод кейсов в формировании коммуникативной компетенции студентов / Т. Ю. Айкина // Вестник ТГПУ. – 2013. – № 1 (129). – С. 58–60.
2. Андриади И. П. Основные направления применения кейс-технологий в профессиональной подготовке учителя / И. П. Андриади, С. Ю. Темина // Эксперимент и инновации в школе. – 2010. – № 3. – С. 2–4.
3. Андрущенко О. Англомовне професійне спілкування з використанням ІТ / О. Андрущенко // Відкритий урок. – 2012. – № 1. – С. 56–60.
4. Баль В. Ю., Заседатель В. С. Перспективы внедрения мобильных технологий в современный образовательный процесс / В. Ю. Баль, В. С. Заседатель // XX Международная научно-методическая конференция «Современное образование: содержание, технологии, качество», 23 апреля 2014 г., Санкт-Петербург. – СПб. : Санкт-Петербургский электротехнический университет «ЛЭТИ» им. В. И. Ульянова (Ленина), 2014. – С. 166–167.
5. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : навч. посіб. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – Київ : Майстерклас, 2006. – 160 с.
6. Гуревич Р. С. Мобільне навчання – нова технологія професійної освіти ХХІ століття / Р. С. Гуревич // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2012. – № 20 (255). – 184 с. – С. 113–119.
7. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
8. Долгоруков А. М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А. М. Долгоруков. – Режим доступа: <http://rurcode.ru/2012/05/case-study/>. – Дата доступа: 23.02.2021.
9. Дюбкова Т. П. Метод кейсов как эффективная образовательная технология при изучении интегрированной учебной дисциплины «Безопасность жизнедеятельности человека» / Т. П. Дюбкова. Вестник Университета гражданской защиты МЧС Беларуси. – 2017. – Т. 1, № 1. – С. 99–104.
10. Кадемія М. Ю. Комп'ютерна обробка тестів у професійній діагностиці : метод. посіб. / М. Ю. Кадемія, О. П. Лящ, А. М. Стець. – Вінниця : НМЦ ПТО, 2004. – 46 с.

11. Капранчикова К. В. Мобильные технологии в обучении иностранному языку студентов нелингвистических направлений подготовки / К. В. Капранчикова // Язык и культура. – Вып. № 1 (25). – 2014. С. 84–94.

12. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / Т. І. Коваль // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – № 6 (26). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/546/451>.

13. Мирза Н. В. Кейс-метод как современная технология профессиональноориентированного обучения студентов / Н. В. Мирза // European science review. – 2014. – № 3–4. – С. 82–85.

14. Нечипуренко П. П. Створення тесту для оцінювання рівня підготовки студентів з кількісного хімічного аналізу засобами системи програм МуТест / П. П. Нечипуренко // Теорія та методика електронного навчання. – Кривий Ріг : Видавничий відділ КМІ. – 2013. – Т. IV. – С. 206–215.

15. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / А. С. Нісімчук. – Київ : Просвіта, 2000. – 368 с.

16. Опарін А. В. Проблеми комп'ютерного тестування знань в сучасній освіті / А. В. Опарін, О. П. Брігавська, Л. Ю. Куценко // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. – 2017. – № 1 (114). – С. 68–74.

17. Петрик А. 10 мобільних додатків для вивчення іноземної мови [Електронний ресурс] / А. Петрик // Режим доступу до журн. : <http://www.uamodna.com/articles/10-mobiljnyh-dodatktiv-dlya-vyvchennyaino zemnoyi-movy/>.

18. Пехота О. М. Освітні технології / О. М. Пехота. – Київ : А.С.К., 2002. – 225 с.

19. Плугатарьова О. І. Використання Інтернет-контенту під час вивчення іноземної мови / О. І. Плугатарьова // Англійська мова та література. – 2011. – № 11. – С. 14.

20. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – Київ : А.С.К., 2004. – 192 с.

21. Сікорський П. І. Моделювання дидактичних систем оцінювання / П. І. Сікорський // Шлях освіти. – 2006. – № 2. – С. 2–6.

22. Старовойт О. В. У чому різниця між дистанційним та онлайн-навчанням? Думки експертів. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/news/u-chomu-riznytsia-mizh-dystantsiinym-ta-onlain-navchanniam-dumky-ekspertiv-32382.html>. – Дата доступу: 23.02.2021.

23. Черемська О. Формування мовної і комунікативної компетенції мовної особистості у вищій школі / О. Черемська // Вища освіта. – 2010. – № 12. – С. 63–72.
24. Basta J. Role of case studies in teaching English for business and economics / J. Basta. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*. – Vol. 5. – No. 3. – 2017. – P. 555.
25. Eteokleous N. Evaluating computer technology integration in a centralized school system / N. Eteokleous // *Computers & Education – Oxford, UK : Elsevier Science Ltd.* – 2008. – 51, P. 669–686.
26. Martin F., Ertzberger J. Here and now mobile learning: An experimental study on the use of mobile technology / F. Martin, J. Ertzberger // *Computers & Education*. – 2013 – Vol. 68. – P. 76–85.
27. Kukulska-Hulme A. Mobile learning for quality education and social inclusion / A. Kukulska-Hulme // UNESCO IITI. – М., 2010.
28. O'Malley C., Vavoula G., Glew J. P., Taylor J., Sharples M. Guidelines for Learning/Teaching/Tutoring in a Mobile Environment / C. O'Malley, G. Vavoula, J. P. Glew, J. Taylor, M. Sharples // Retrieved 7 July, 2009, from [http://www.mobilelearn.org/download/results/public\\_deliverables/MOBIlearn\\_D4.1\\_Final.pdf](http://www.mobilelearn.org/download/results/public_deliverables/MOBIlearn_D4.1_Final.pdf).
29. Smyth G. Educational content anytime, anywhere on any device / G. Smith // *Mobile learning anytime everywhere. A book of papers from MLEARN 2004* / ed. by J. Attewell, C. Savill-Smith. Blackmore Ltd, Shaftesbury, Dorset. 2005. – P. 177–182.
30. Traxler J. Current State of Mobile Learning / J. Traxler // *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training*. – 2009. (<http://www.aupress.ca/index.php/books/120155>).
31. Vicki L. Golich The ABCs of case teaching. *Pew Case Studies in International Affairs*. Institute for the Study of Diplomacy. Режим доступу: <http://researchswinger.org/others/case-method-teaching.pdf>. Дата доступу: 23.02.2021.
32. Yeh E. (2014). Teaching culture and language through the multiple intelligences film teaching model in the ESL/EFL classroom. *Ohio University* / E. Yeh // *The Journal of Effective Teaching*. – Vol 14 (1). – P. 63–79.
33. [www.dailymail.co.uk](http://www.dailymail.co.uk).
34. [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org).

***ДЛЯ НОТАТОК***

---

***ДЛЯ НОТАТОК***

---

*Навчальне видання*

*Тетяна Олексіївна  
Ворона,*

*Альона Юрїївна  
Корягіна*

**Методичні вказівки**  
**щодо поповнення лексичного запасу студентів**  
**шляхом використання комп'ютерних програм**

Випуск 343

---

Редактор *А. Бурмус.*

Технічний редактор *О. Петроченко.* Комп'ютерна верстка *Н. Кардаш.*  
Друк *С. Волинець.* Фальцювальню-палітурні роботи *О. Мішалкіна.*

Підп. до друку 18.06.2021.

Формат 60x84<sup>1</sup>/<sub>16</sub>. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 4,18. Обл.-вид. арк. 3,03.

Тираж 5 пр. Зам. № 6309.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.

54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.